

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Resim Anasanat Dalı

EROTİK RESİMDE AHLAK VE ŞİDDET İMGELERİ

Sebahattin Yüce

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2015

EROTİK RESİMDE AHLAK VE ŞİDDET İMGELERİ

Sebahattin Yüce

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

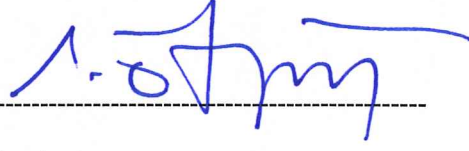
Resim Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2015

KABUL VE ONAY

Sebahattin Yüce tarafından hazırlanan "Erotik Resimde Ahlak ve Şiddet İmgeleri" başlıklı bu çalışma, 03.09.2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Cebrail ÖTGÜN (Başkan)

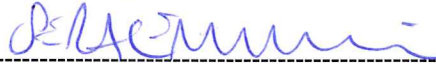
Prof. Hüsnü DOKAK (Danışman)

Prof. Namık Kemal SARIKAVAK

Prof. Necla Rüzgar KAYIRAN

Yard. Doç. Seram EMMUNGİL KARAMANOĞLU

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Türev BERKİ

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

03.09.2015

Sebahattin Yüce

ÖZET

YÜCE, Sebahattin. Erotizmde Ahlak ve Şiddet İmgeleri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2015.

Bu tez çalışmasında ahlak kavramını, çıplaklık, giyiniklik ve bunların cinsellikle olan bağlantısı açısından ele alarak, insan ilişkilerinde ahlak anlayışının yerini ve kimi durumlarda bu yüzden ortaya çıkan şiddeti, tarihte ilgi çekici olduğunu düşündüğüm dönemler ve kültürlerle birlikte inceleyerek, çalışmalarda erotizm ve pornografi kullanılarak aktarmaya çalışılmıştır.

Cinsellik, insanda var olan en güçlü içgüdülerden birisidir. Bir diğer şekliyle cinsellik, üreme içgüdüsüyle birlikte var olur ancak insanın özgür iradesinden ötürü üreme amacı dışında, erotizm şeklinde de gerçekleşebilir. Gerçekleşmesi için ise ötekinin varlığı ve bedeni gereklidir. Yani, bazı durumlar dışında (taciz, tecavüz vb.) bir diğerinin onayı olmaksızın gerçekleşemez.

M. Mukadder Yakupoğlu'nun belirttiği gibi "Örtme olgusu bir ahlak kuralının varlığını gösterir. Bu kuralın amacı da şiddeti önlemektir" (Yakupoğlu, s:313). Ahlak kuralları toplum içindeki bireyleri birtakım ayrıcalıklardan yoksun bırakır. Şiddet ise, bu çerçevede kaçınılmaz bir şekilde ortaya çıkar. Ahlak kurallarının mutlaklığı onları sorgulanamaz kılmaz. Şiddet bu noktada devreye girer. Şiddetin ortaya çıkmasının temel sebeplerinden birisi insanların, cinsellik içgüdüsünü ahlak yoluyla kısıtlayarak, bastırmasıdır. Fakat problem şudur ki; Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde¹ de belirttiği üzere cinsellik insanların en temel gereksinimlerinden birisidir. Durmaksızın yapılan bu baskı en nihayetinde bir yerden patlak verir. Ahlakın karşısındaki en büyük güç içgüdülerdir. İçgüdüler her daim tatmin olmak ister ve bu gerçekleşmediğinde şiddete başvururlar. Ahlak kurallarının etkin rol oynadığı toplumlarda şiddet olaylarının, bohem topluluklara göre, daha fazla olması bu baskının kaçınılmaz sonucudur.

---

¹ Maslow Teorisi: ABD'li psikolog Abraham Maslow tarafından 1943 yılında yayınlanmış bir çalışmada ortaya atılmış ve sonrasında geliştirilmiş bir insan psikolojisi teorisidir.

Tez konusu kapsamında yaptığım çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlar öznel olarak algılanabilir (tek bir cinsellik -eril- yaklaşımı açısından ele alınması bakımından). Bu durumun sebebi çalışmalarımda oto portrelerimden oluşan eskizlerime verdiğim önceliktir. Devam edecek süreçte öznel olan bu bakış açısı (ki sadece ortaya çıkan sonuçlar açısından şu an için böyle) çalışmalarımda diğer cinsel yaklaşımları da kapsayacaktır.

Anahtar Sözcükler:

Cinsellik, Erotizm, Pornografî, Ahlak, Şiddet, Resim, Sanat

ABSTRACT

YUCE, Sebahattin. " Images of Moral Code and Violence in Erotic Painting ", Master of Fine Art Thesis, Ankara, 2015.

In this study the concept of morality will be approached on the bases of; nudity, coveredness, and their relationship with sexuality; the place of morality in human relations and violence, which appears in some situations, studying with cultures and periods in history that i find interesting will be explained with the usage of concepts of erotism and pornography.

Sexuality is one of the most fundamental instincts. Due to the fact that sexuality exists with the instinct of reproduction. However, sexuality also exists, other than the aim of reproduction, in the way of eroticism because of the free will of human beings. In order this happen what is necessary is the existence and other body of the other. Meaning that it cannot happen, except the for cases of sexual harrasment, rape etc., without the permission of the other.

As M. Mukadder Yakıpoğlu states "The concept of cover proves the existence of a moral rule and the aim of this rule is to prevent violence." (Yakupoğlu, p:313). Rules of morality disables some people taking advantage of certain privileges. On the other hand, violence inevitably comes to existence in this case. The absoluteness of moral rules does not make them unquestionable and this is where violence intervenes. The most basic reason for violence to exist is that people suppress such a fundamental instinct with morality. However the problem is, as given in Abraham Maslow's famous "hierarchy of needs", sex is one of the most basic needs of human beings. The long duration of morality suppressure would eventually break down in some point in time. The strongest power against morality is instincts, because of their primitive nature. Instincts deman to be satisfied continuously and would use violence to achieve that need, if the satisfaction was not fulfilled. Regarding this, there are more events of

violence in the societies with strong moral rules, compared to the bohemian societies, which is the inevitable result of the pressure.

The results of this study can be regarded as the study is a subjective one, due to the fact that only the approach of masculinity is used in the study. The reason for this is the privilege given to my self-portraits and sketches. The following process will be consisted of using other sexuality approaches.

Key Words:

Sexuality, Eroticism, Pornography, Moral, Violence, Painting, Art

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	1
BİLDİRİM	11
ÖZET	111
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
RESİMLER DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	
1.Cinsellik.....	2
1.1. Farklı Kültürlerdeve Dönemlerde Cinsellik.....	8
1.1.a. Antik Mısır’da Cinsellik.....	8
1.1.b. Antik Yunan ve Roma’da Cinsellik.....	11
1.1.c. Uzakdoğu Kültüründe Cinsellik: Shunga ve Kama Sutra.....	14
1.1.c.2. Kama Sutra.....	20
1.1.d. Cinsel Devrim Hareketi.....	23
1.2. Erotizm.....	25
1.3. Müstehcenlik ve Pornografi.....	29
1.4. Ahlak.....	31
1.5. Ahlak – Cinsellik – Şiddet ilişkisi.....	34

2.BÖLÜM

2.1. Sanatta Pornografi ve Erotizm.....38

2.2. 19. YY'dan Günümüze Sanatta Cinsellik Örnekleri ve Kendi Çalışmalarım.....43

3.SONUÇ.....64

KAYNAKÇA.....65

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1, Hürriyet Gazetesi, 18 Ocak, 2015.....	3
Resim 2, Clause Bornet, Oyma baskı, 1798.....	4
Resim 3: Tizian (Titian), Adem ve Havva, 1550.....	5
Resim 4: Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67 x 95 cm, Dijital/ Photoshop, 2013.....	6
Resim 5: Antik Mısır'da Sünnet, Papirüs, M.Ö. 2400.....	9
Resim 6:Antik Mısır'da bereket tanrısı Min, Bronz – Altın, İ.Ö. 7.YY.....	9
Resim 7: Turin Papirüsü / Erotik Papirüs, M. Ö. 1150.....	10
Resim 8:Paul Cezanne, Leda ve Kuğu, TÜYB,1880- 1882.....	11
Resim 9: John William Waterhouse, Pandora, TÜYB, 1896.....	12
Resim 10: Hokusai, Balıkçının Karısının Rüyası, Ahşap Baskı, 1814.....	14
Resim 11: Hosoda Eishi, Dört Mevsimde Tutkunun Yarışı, İpek Üzerine Baskı, 1790-1800.....	15
Resim 12: Nishikawa Sukenobu, Geyşa ve Adam Arasında Oynaşma, Ahşap Baskı, 1711- 1716.....	16
Resim 13: Kitagawa Utamaro, Islak Parmaklar, Ahşap Baskı, 1801.....	17
Resim 14: Kunisada, İstasyon, Ahşap Baskı, 1830.....	17
Resim 15: Utamaro, Tapınak Öfkesi, Ahşap Baskı, 1801.....	18
Resim 16: Kitagawa Utamaro, Aşıklar, Ahşap Baskı, 1801.....	19
Resim 17: Anonim, Ahşap Üzerine Yağlı Boya, 12 x 18 cm, 1960.....	20
Resim 18: Anonim, Fildişi üzerine Yağlı Boya, 1950.....	22
Resim 19: Anonim, Fildişi Üzerine Yağlı Boya, 1950.....	22

Resim 20: Playgirl Dergisinin İlk Sayısı, Haziran – 1973.....	23
Resim 21: Bronzino, Aşkın Alegorisi, Ahşap Üzerine Yağlı Boya, 1540 – 1545.....	25
Resim 22: Jeff Koons, Bacak Arasındaki Parmaklar, Tuval Üzerine Yağlı Mürekkep, 1990.....	29
Resim 23: Picasso, Erotik Sahne, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1903.....	31
Resim 24:Santiago Sierra, Acto 5, Siyah- Beyaz Fotoğraf, 2008.....	34
Resim 25: Rene Magritte, Tecavüz, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1934.....	38
Resim 26: Bellmer, Taşbebek, Siyah-Beyaz Fotoğraf, 1933.....	38
Resim 27: Enrico Baj, Düello, Taş Baskı, 77.47x 58.42cm, 1970.....	39
Resim 28: R.B. Kitaj, Los Angeles No: 22, TÜYB, 2002.....	41
Resim 29: Sebahattin Yüce, “ Oh, haydi" dedi Margo, bükülmüş ayaklarının üzerinde durarak. "Sadece kendinizi evinizde hissedin. " Dijital/ Photoshop, 2014.....	44
Resim 30: Von Brandis, Fotoğraf Üzerinde Oynama, 2007.....	45
Resim 31: : Von Brandis, Fotoğraf Üzerinde Oynama, 2007.....	46
Resim 32: Sebahattin Yüce, Bu bir şiirdi, dedi. Seninle aşk yapmaya çalışıyordum, Dijital/ Photoshop, 2014.....	47
Resim 33: Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67 x 95 cm, Dijital Photoshop, 2014.....	48
Resim 34: Jenny Saville, Reverse, 213x 243 cm, 2002- 2008.....	48
Resim 35: Sebahattin Yüce, İnci Küpeli Kız, Dijital/ Photoshop, 2014.....	49
Resim 36: Sebahattin Yüce, Bunu bilinçli yapmadım, Frida Kahlo - Two Fridas uyarlama, TÜYB, 2013.....	50
Resim 37: Frida Kahlo, Two Fridas, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1939.....	51
Resim 38: Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67 x 95 cm, Dijital/ Photoshop, 2014.....	52

Resim 39: Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67 x 95 cm, Dijital/ Photoshop, 2013.....	53
Resim 40: Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67.5x 90 cm, Dijital- Photoshop,2015.....	54
Resim 41: Leigh Ledare, İsimsiz, Gümüş Jelatin Baskı, 75.6x 74 cm, 2000.....	55
Resim 42: Sebahattin Yüce, "Heveslerin Bir Sonucu" , TÜYB, 150x 100 cm, 2013....	56
Resim 43: Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67.5x 90 cm, Dijital- Photoshop,2015.....	57
Resim 44:Thomas Ruff, Nudes sd17, Unique C-Print, 266x 186cm, 2011.....	57
Resim 45: Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67 x 95 cm, Dijital/ Photoshop, 2014.....	58
Resim 46: Jeff Koons, Gümüş Ayakkabılar, Tuval Üzerine Yağlı Mürekkep, 243.3x 366 cm, 1991.....	58
Resim 47: Jeff Koons, Mor Buz (Kama Sutra), Renkli Cam, 33 x 69 x 41.9 cm, 1991.....	59
Resim 48: Egon Schiele, Diz Çöken Kadın, Guaj Boya- Sulu Boya, 1917.....	59
Resim 49 : Egon Schiele, Kadın, Guaj Boya- Sulu Boya, 1917.....	60
Resim 50: Taner Ceylan, Ay Teni, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 95 x 130 cm, 2014...61	
Resim 51: Taner Ceylan, Adam Bana Giriyor, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 32x 50cm, 2005.....	61

GİRİŞ

"Erotik Resimde Ahlak ve Şiddet İmgeleri" başlıklı tez çalışmamda belli bir motivasyon çerçevesinde (tek tanrılı din anlayışı gibi) şekillenen ahlak anlayışını bu tarz bir motivasyona sahip olmayan (tek tanrılı değil de çok tanrılı dinler gibi) ya da ateizmin yüksek yüzdeye sahip olduğu toplumlarla birlikte cinsellik kavramı temelinde, ahlak anlayışını giyiniklik-çıplaklık çerçevesinde ve bu durumun oluşturabileceği şiddet kavramıyla birlikte incelemeye çalıştım.

Eski Yunan ve Mısır kültürünü, cinsellik konusuna yaklaşımlarını, cinsellik kavramının toplum içerisindeki rollere olan etkisini incelemekle birlikte, günümüze daha yakın bir zamanda gerçekleşmiş olan cinsel devrim hareketine bir bakış atarak, kendisini dindar olarak tanımlayan insanlarla kendisini ateist olarak tanımlayan insanlar arasındaki cinsellik kavramına yaklaşım farkını bilimsel bir araştırma çerçevesinde inceledim. Bununla birlikte sanat tarihinden ve günümüzden, kendime düşünce ve plastik yaklaşım olarak yakın bulduğum sanatçıların çalışmalarını kendi çalışmalarımı karşılaştırmalı olarak ele aldım.

Çalışmalarında cinsellik kavramına bakış açım fazla erkeksi -eril- olabilir. Bu durum, çalışmalarımı eskiz aşamasından itibaren otoportre şeklinde oluşturmuş olmamdan kaynaklıdır. Buradan ve yazdıklarımın anlaşılacağı üzere henüz tamamlanmış bir seri değildir. Devam edecek süreçte çalışmalarında kadrajımı diğer cinslerin - kadın, karşıcinsel- bakış açısına göre değiştireceğim.

1.BÖLÜM

1. CİNSELLİK

Tez konusu kapsamında ortaya çıkan resimlerimin temelini oluşturan cinsellik, sadece üreme dürtüsüyle ortaya çıkan biyolojik bir kavram değildir. Cinsellik bir ifade ve davranış biçimi olarak yaşamın bir parçasıdır. Bu kavramın beraberinde getirdiği, çağrıştığı duygular ve istekler ise; haz, arzu, aşk, üreme, yakınlık veya ilişkidir. İnsanın doğum anından ölümüne kadar geçen süre içerisinde hissettiği bu kavramlar ve durumlar tek bir kalıp değildir. Her insan cinsel dürtü, güç ve tercih ettikleri doyum açısından farklıdır. Bireyin toplumla kurduğu ilişki, yaşam koşulları, içine doğduğu kültür, kadın veya erkek oluşu, yaşı, yaşamı boyunca tecrübe veya merak ettiği cinsel deneyimleri gibi çeşitli etkenler bu farkları belirler.

Nasıl ki insanlar cinsel açıdan farklı yaklaşımlara sahipse cinsellik kavramı da kültürden kültüre değişim gösterir. Bu değişim aynı zamanda aynı kültür içerisindeki insanlarda da görülebilir. Tarihin her döneminde bazı cinsellik biçimleri teşvik edilirken diğerleri cezalandırılmıştır. Yakın geçmişe kadar birçok Avrupa ülkesinde eşcinsellik bir akıl hastalığı olarak dikkate alınmakta ve ceza-i yaptırımını olan suç sınıfına girmekteydi. Günümüzde Orta Doğu'da insanlar eşcinsel oldukları için infaz edilmekte (Bkz. Resim: 1).

Dünyanın bazı bölgelerindeyse tam aksi bir durum söz konusudur. Yeni Gine'de bazı kabilelerde oğlanların olgunlaşıp erkeklığe adım atmaları için eşcinsel ilişkiye girmeleri gerekmektedir. Sudan'da bulunan Azande kabilesinin geleneklerinde genç oğlanlar askerlerle evlenmeleri için teşvik edilmekteydi (Berkowitz, 2013, s:19).

Günümüzde hala birçok mezhep eşcinselliği tedavi ettiğini iddia etmekte ve birçok sağlık kuruluşu eşcinselliğin tedavisi üzerinde çalışmaktadır.

Resim 1: IŞİD, Irak'ın Musul kentinde iki kişiyi eşcinsel oldukları gerekçesiyle yüksek bir binadan atarak öldürdü (Hürriyet Gazetesi, 18 Ocak, 2015)

Toplum yaşamının olduğu her alanda bir iktidar, iktidarın olduğu yerde ise kurallar ve yasaklar vardır. Bununla birlikte iktidar yapısı direkt olarak bütüne değil, o bütünü oluşturan en küçük gruplardan (çekirdek aile, çocuklar) başlayarak en tepeye kadar benzer bir yol izleyerek bulaşmaktadır. Bu yasakların ve kuralların koyucuları neyin doğru, neyin yanlış olduğunu keskin çizgilerle belirleyip insanları o çizgilerin içerisine hapsetmekte ve üstelik bunu o topluluğun iyiliği için yaptıklarını savunmaktadırlar. Resim ikide günümüzde birçok kültürde ahlaksızlık olarak düşünülecek bir cinsel eylem çeşidi (Sadist-Mazoşist) görülmektedir.

Resim 2: Clause Boret, Marquis de Sade'nin Juliette kitabı için oyma baskı, 1798

Cinsellik de bu yasaklardan payına düşeni alır elbette. Libido Hıristiyanlıkla birlikte kilisenin tekeline girmiş şehvet, haz gibi duygular şeytana yakıştırılarak; olur da bir insan bunlara kendini kaptırırsa geri dönüşü olmayan bir yola girmiş sayılmıştı. Bu noktadan sonra cinsel dürtülerin/ organların tatmini Adem ve Havva'nın hatasından dolayı tüm insanlığı kaplayan bir lanet olarak kabul görmüştür. Resim üçte Tizian'ın Adem ve Havva betimlemesi görülmektedir.

Resim 3: Tizian (Titian), Adem ve Havva, 1550, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 186 x 240 cm

Hazza ve şehvete yönelten her düşünce bastırılmalıydı. Platon bu konuda şöyle der; "Seks en azgın delilikle insan ruhunu etkiler; döl vermeye duyulan şehvi istek, azami şiddetiyle insanın içini yakar" (Berkowitz, 2013, s:29). Bununla birlikte yine dini merkezlerin öncülüğünde bu arzuların cinslerden birinde daha çok olduğu yanılığsı/ bilinçli propagandası ile özellikle gelişmemiş ülkelerde etkileri daha hala süren ve uzun sürede sürecektir gibi gözükken bir tavır benimsenerek, kadınlar zan altında bırakılmış, Orta Çağ'da birçoğu şeytanla işbirliği yapmak ve cadılık suçlamalarıyla öldürülmüştür. Yaptığım uygulamaların bazılarında yer yer bu eşitsizliğe göndermeler yapılmıştır (Bkz. Resim:4).

Resim 4:Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67 x 95 cm, Dijital/ Photoshop, 2013

Ahlaksız olarak yaftalanan şeyler iktidarı elinde tutanlar tarafından bir bir kapatılmış ve gözden uzaklaştırılmıştır. Bununla birlikte kanun yapma gücünü elinde bulunduranlar ise her türlü müstehcenliğe erişebilir haldedirler. Hıristiyanlıkta pedofili suçundan ötürü mahkum olan din adamı sayısı bir hayli fazladır, sadece Amerika'da bu suç yüzünden mahkum olmuş rahip sayısı bu konu hakkında bir fikir vermektedir².

Burada vurgulamak istediğim nokta, herhangi bir dini inançtan ziyade, doğruluğu veya yanlışlığı sorgulanamaz olan bir kurallar bütününe inanıp ve hem fiziki hem ruhani olarak kendisini perhize sokan insanların bu kurallara kendileri inanmazken/ uygulayamazken diğer insanlara yol gösterme çabaları ve ikiyüzlülükleridir. 2011 yılında psikolog Darrel Ray'ın internet üzerinden on dört bin insan üzerinden yaptığı anketin sonuçlarına göre dindar olan ile dindar olmayanlar arasında seks yaşamları baz alındığında hiçbir fark gözükmemektedir. Hatta dindar olanların pornografiye ilgisi

² (Bkz. <http://bishop-accountability.org/priestdb/PriestDBbylastName-A.html>)

dindar olmayanlara nazaran %5- 10 daha fazladır. Biyoloji dindar olup olmamanıza bağlı bir Şey değildir. Bu iki grup arasındaki tek fark suçluluk duygusudur.³

---

³ (Bkz. <http://www.patheos.com/blogs/friendlyatheist/2011/05/15/the-results-of-an-atheist-sex-survey/>)

1.1. FARKLI KÜLTÜRLERDE VE DÖNEMLERDE CİNSELLİK

Cinsellik çok uzun süredir insanların yaşam biçimlerine etki eden ve kimi topluluklarda toplumdaki yerlerini dahi belirleyen, etkileyen bir kavramdır. Toplumdan topluma farklılık gösterse de, tek tanrılı dinlerden itibaren kadının yeri hemen hemen hiç değişmedi. Varlığı bir ceza olarak görülmekten kurtulamadı.

1.1.a. Antik Mısır'da Cinsellik

Antik Mısır'daki cinsellik ve cinsel davranışla alakalı normlara Batı temelli cinsellik anlayışıyla yaklaşılamaz, çünkü; geçmişte var olmuş ve hala var olmaya devam eden farklı kültürler Batı kültüründe olduğu gibi her zaman "şeyleri" kategorize etmemişlerdir. Batı düşünce sisteminde olduğu gibi, bireylere yüklenen mono seksüel kimlik, farklı cinsel tercihleri olan insanlara yapılandırılan kimlikler ve bu temelde gelişen düşünceler ve önyargılar diğer kültürlerin düşünme sistemleri içinde kendilerine yer bulamazlar.

Mısırlılarda genellikle cinsel ilişki konulu resimlerde partnerlerden birisi, cinsel aktiviteyi sansürlemek amacıyla, hayvan olarak resmedilmiştir. Bunun bir diğer sebebi ise Antik Mısırlıların iki insanın cinselliğini gösteren resimler konusundaki yaklaşımlarıdır. Ancak, bunun ötesinde Antik Mısırlılar cinsellik konusunda zannedildiği kadar utangaç değillerdi. Mitolojilerinde ağırlıklı olarak cinsel temaları kullanmışlardır ve sanat anlayışlarında cinsellikle alakalı çok miktarda öfemizm (kötü veya zor bir durumu kibar ve daha az incitici olan kelimelerle anlatma durumu) bulunur. Örneğin; firavun Tutankhamon, karısı elinde hazır bir ok tutarken, bir sandığın üzerinde elinde yay ile gösterilmiştir. Antik Mısır dilindeki “ ateş etmek “ fiili aynı zamanda “ boşalmak “ anlamına da gelir. Bu sembolizmin anlamı, ölümden sonra tekrar doğmak için seks yapmaktır.

Semavi olan ve olmayan inanışlarda olduğu gibi Antik Mısırlıların dini de cinselliğe el atmıştır, ancak burada bir fark vardır.

Resim 5: Antik Mısır'da Sünnet, Papirüs, M.Ö. 2400

Şehvet düşkünü tanrı Min bunun örneklerinden birisidir. Erkek cinsel gücünün simgesi olarak tanrı Min, taç giyme törenlerinde Firavun tarafından "boşaltım" gerçekleştirilerek onurlandırılırdı. Kimi araştırmacılar bunun aynı zamanda firavunun "boşaltım" yapabildiğini göstermesi açısından yapıldığını söylemektedirler.

Resim 6: Antik Mısır'da bereket tanrısı Min, Bronz – Altın, İ.Ö. 7.YY

Aşağı yukarı M.Ö 1150 yılında kabaca yapılmış olan Turin erotik papirüsünde (Bkz. Resim: 7) insanlar ve hayvanlar çeşitli cinsel aktivitelerde ve pozisyonlarda resmedilmiştir. Bazı tarihçiler bunun "papirüsün birinci ve üçüncü kısmının gösterdiği üzere" insanların o tarihlerde cinsellik konusundaki tavırlarını kötülemek (hicvetmek) üzere çizildiğini düşünmektedir. Bu papirüs aynı zamanda üst sınıfa ait insanlarla dalga geçmek için de kullanılmış olabilir. Bir kısım ise bunun sadece pornografik olarak kullanıldığını düşünmüştür.⁴

Resim 7: Turin Papirüsü / Erotik Papirüs, M. Ö. 1150

---

⁴ (Bkz. <http://anthropology.msu.edu/anp455-fs14/2014/10/23/ancient-egyptian-sexuality/>)

1.1.b. Antik Yunan ve Roma'da Cinsellik

Tanrıların insanlarla ve diğer tanrılarla olan ilişkileri Yunan mitolojisinin konularını oluşturmaktadır. Yunan mitolojisine göre tanrılar tıpkı insanlar gibi yaşıyorlardı. Yunan mitolojisinde içinde tanrıların yer aldığı aşk öykülerine sıkça rastlanmaktaydı. Resim yedide bu öykülerden bir tanesi olan "Leda ve Kuğu" nun Paul Cezanne tarafından yapılmış betimlemesi görülmektedir.

Resim 8: Paul Cezanne, Leda ve Kuğu, 1880- 1882, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 59.8 x 75 cm

Yunan mitolojisine göre başlangıçta kadınlar yoktu ve insanlar sadece erkeklerden oluşmaktaydı. Prometheus'un ateşi tanrılardan çalıp insanlara vermesi üzerine sinirlenen baş tanrı Zeus ceza olarak kadını yaratır. Kadını yaratırken özelliklerini diğer tanrıçalardan alır. Zeus'un yarattığı bu ilk kadının adı Pandora'dır. Zeus Pandora'yı dünyaya gönderirken ona bir kutu verir ve bu kutuyu açmamasını söyler. Pandora

kutuyu açar (Bkz. Resim: 8) ve içinde bulunan tüm kötülükler; korku, keder, hastalıklar vb. dünyaya yayılır. Pandora kutuyu kapatır ve içerisinde sadece “umut” kalır.⁵ Bu hikayeden de anlaşılacağı üzere kadın bir cezalandırma aracı olarak yaratılmıştır. Zeus kadını kötülüklerle dolu bir sandıkla dünyaya göndererek insanları cezalandırmıştır.

Resim 9: John William Waterhouse, Pandora, 1896, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 91x 152 cm

---

⁵ (Bkz. <http://www.theoi.com/Heroine/Pandora.html>)

Bunların yanında Antik Yunan'da erkek çocukları, ergenliğe girene kadar -ki ergenlik, erkek çocukların kıllanmaya başlaması olarak kabul edilmektedir- kendilerinden yaşça büyük erkeklerle cinsel ilişki yaşamaktadırlar. Yaşadıkları, anal yolla yapılan bu ilişkide, pasif taraf olan çocukların toplumda kabul edilme durumu ancak bu şekilde mümkün olabiliyordu.

“Oğlancılık, Yunanlılarda topluma kabul edilme kuralıydı. Erastes (ilişkide aktif rol oynayan yetişkin erkek), pais (oğlan çocuğu) ile arkadan birleştiğinde, erişkin erkeğin spermi, oğlan çocuğuna erkeklik aktarıyordu. Oğlan çocuğunun bu dönemden geçmesinin belirli amaçları vardı, elbette. Çocuğu o ana kadar birlikte yaşadığı kadınların arasından çekip alarak, iyi birer vatandaş örneği olan yetişkin erkeğin kollarına vermek onu edilgen ortamdan kurtarmak ve bir baba, bir vatandaş haline getirmek demektir. İyi bir vatandaş olarak yetişen oğlan, ileride bir erastes, bir savaşçı, bir avcı olacaktır.”⁶

Ergenliğe girdikten sonra ise bu ilişki sona eriyordu. Erkek çocuğu hala bu ilişki şekline devam ederse, bu durum eşcinsellik olarak tanımlanıyordu.

---

⁶(Bkz. <http://www.gazetebilkent.com/2013/11/24/antik-yunanda-homoseksuellik-ve-biseksuelligin-faydalari/>)

1.1.c. Uzakdoğu Kültüründe Cinsellik: Shunga ve Kama Sutra

Cinselliği tabu olarak gören ve kabul eden kültürlerin dışında onu hayatın her alanına dahil eden, yaşam biçimi haline getiren kültürler de mevcuttur. Hindistan ve Japonya bu duruma güzel birer örnektir. Bu iki kültürü tez çalışması kapsamına almamın nedeni cinsellik hakkındaki yaşam biçimlerinin günümüzde hala varlığını korumasıdır. Tek tanrılı dinlerin aksine bu çok tanrılı kültürler insan ilişkilerinde daha rahat ve özgürlükçüler (özellikle Japonya. Hindistan, cinsellik konusunda geçmişte sahip olduğu kültürü ve özgürlüğü günümüze taşıyamamıştır).⁷

1.1.c.1. Shunga

Shunga, Japoncada kelime olarak “ilkbahar resmi” anlamına gelir fakat mevsimden ziyade Japonya’da Edo çağında popülerleşmiş olan erotik baskılar için kullanılır.⁸

Resim 10: Hokusai, Balıkçının Karısının Rüyası, Ahşap Baskı, 1814

⁷ http://www.radikal.com.tr/dunya/hindistanda_yuzlerce_porno_sitesi_kapatildi-1408482

⁸ <https://en.wikipedia.org/wiki/Shunga>

Heian döneminde⁹ ortaya çıkmasına rağmen, teknolojik yetersizlikler imaj kopyalamayı zahmetli ve pahalı bir hale getirmiştir. Sonuç olarak, sadece yüksek ekonomik gelire sahip insanlar bu sanat parçalarına sahip olabilmıştır. Edo döneminde¹⁰ tahta basma kalıbındaki gelişmeler kaliteli imajların topluca üretimini kolaylaştırmıştır. Bu teknik sayesinde sanatçılar imgeleri tahta kalıplara kazıp mürekkeple kaplayıp kağıdın üstüne basarak tahta kalıbın üstünde baskı bırakırlar. Teknoloji geliştikçe, imgelerin toplu üretimi daha da kolaylaştı, düşük fiyatlar baskıların yayılmasını sağlamıştır.

" Neden Edo dönemi insanları Shunga satın alıyordu? " Bazı Shunga sahipleri erotik baskıların iyi şans getirdiğine inanıyordu. Baskıları taşıyan savaşçılar ölümden korunduklarını düşünüyorlardı. Kılıç kuşanan ve ölümcül savaşlara çokça sahne olmuş bu kültür ölümü kendilerinden uzak tutmak için günümüzde dahi koruyucu muskalar satın almaktadırlar.

Resim 11: Hosoda Eishi, Dört Mevsimde Tutkunun Yarışı, İpek Üzerine Baskı, 1790- 1800

⁹ Heian: Klasik Japon tarihinin son bölümüdür.

¹⁰ Edo: Japonya'nın 1603-1868 yılları arasındaki dağılma dönemini kapsamaktadır.

Çoğu Shunga eseri aşıkane imgeler barındırır (Bkz. Resim 11). Ruth Styles; “İmgelerin çoğu açık seçik hatta hassas olmasına rağmen, kadın ve erkek arasında paylaşılan zevkin eşitliğini ortaya koyar”¹¹. Japonya’nın sapıklıkla ilgili kötü şöhreti ile birlikte, bu tarz aşıkane baskılar şaşırtıcıdır. Birçok Shunga’da karı-koca veya birbirlerinin rızası ile birlikte olan yetişkinlerin fiziksel aşkı gösterilir. Fakat bu ehlileştirilmiş gösterimler genel olarak Shungalar arasında azınlıktadır.

Resim 12: Nishikawa Sukenobu, Geyşa ve Adam Arasında Oynaşma, Ahşap Baskı, 1711- 1716

Eşcinsel çiftler Shunga’da norm olarak resmedilir fakat tam anlamıyla kural değildir. Timon Screech’in düşüncesine göre Edo döneminde “karşıcinsel” ve “eşcinsel” ayrımı net değildir (Bkz. Resim: 13). Üstüne üstlük nanshoku¹²Japon toplumunun dayanıklı kesimi olarak kalmış ve Japonya homo-erotik temaları, batı toplumunun aksine, ahlaksızlık olarak görüp dışlamamıştır.

¹¹ (Bkz: <http://www.tofugu.com/2014/10/21/shunga-japans-ancient-erotica/>)

¹² Erkekler arası aşk ve cinsellik

Resim 13: Kitagawa Utamaro, Islak Parmaklar, Ahşap Baskı, 1801

Resim 14: Kunisada, İstasyon, Ahşap Baskı, 1830

Shunga'nın sanat dilinde erkek ve kadını ayırt etmek oldukça zor bir iştir. Timon Screech, "Shunga'da erkek ve kadın vücudu genitaleri dışında nerdeyse aynıdır" demiştir¹³. Shunga'daki erkek ve kadın yüzleri ve vücutları esere bakanlar için oldukça sorunludur. Her iki cins tarafından da giyilen kimonolar Shunga'nın cinsiyet karışıklığına katkıda bulunmuştur.

Resim 15: Kitagawa Utamaro, Tapınak Öfkesi, Ahşap Baskı, 1801

Durumu daha da karıştıran konu ise fahişelerin de Shunga'larda bulunmasıdır. Timon Screech "Batı toplumundakiler çekici erkekleri kızlarla karıştırmıştır" demiştir. Sahnede, yetişkin çocuklar büyük bir feminen etkiyle kızların rollerini oynamışlardır. Nanshoku'nun popülaritesine bakılacak olursa Timon Screech "Edo dönemindeki erkek fahişeler çoğunlukla kadın gibi giyinmişlerdir" demiştir¹⁴. Shunga'nın stili ve dönemin genel tavrı cinsiyet ayırımı zor ve tamamı ile önemsiz kılmıştır.

Yukarıda anlatılan bütün bu cinsiyet ayırımının zorluğuna rağmen Shunga erkek ve kadın cinsel organlarının ayırımı kolay yapılabilecek şekilde sunmuştur. Birçok Shunga cinsel organları grotesk olarak kocaman şekilde tasvir etmiştir. Çoğu durumda cinsler her zaman eşit olarak gösterilmiş ve birisinin diğerinin önüne geçmesine izin

¹³ (Bkz. <http://www.tofugu.com/2014/10/21/shunga-japans-ancient-erotica/>)

¹⁴ (Bkz. <http://www.tofugu.com/2014/10/21/shunga-japans-ancient-erotica/>)

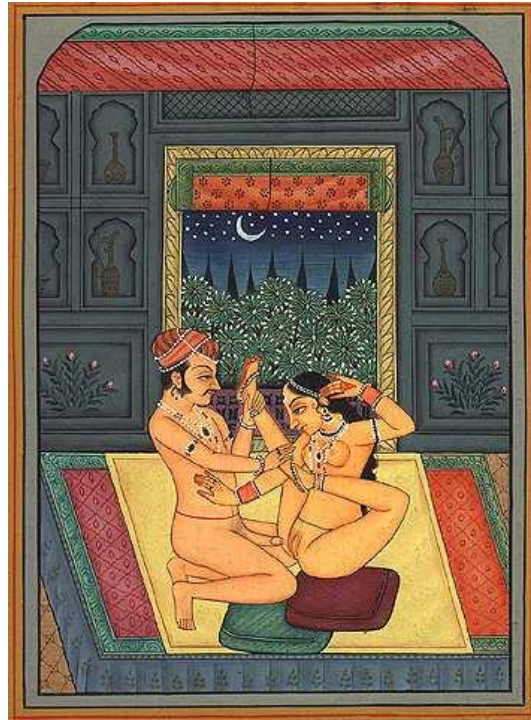
verilmemiştir. Söz konusu abartılar ve süslemeler iki tarafa da eşit olarak verilmiştir (Bkz. Resim 16).

Resim 16: Kitagawa Utamaro, Aşkılar, Ahşap Baskı, 1801

1.1.c.2. Kama Sutra

Kama Sutra, şehvetli yaşama dair dünyanın en eski kitabıdır. Kama Sutra akrobatik seks pozisyonlarından daha karmaşık olup, iyi bir yaşam için kullanım kılavuzudur. Kitabın tek bir yazarı yoktur. 3. Yüzyılda yaşamış olan Hindistanlı Pir Vatsyayana tarafından toplanmıştır. Vatsyayana iddia ettiği üzere bekar bir keşişti ve bütün bu cinsel bilgileri meditasyon ve ilahi düşüncelere dalarak elde ettiğini belirtmiştir. Sanskritçenin daha karmaşık bir şekliyle yazılmış olan Kama Sutra, antik Hint tarihinden günümüze kadar gelebilen tek kitaptır. *Kama Sutra* kelimesi gerçek anlamda “zevk üzerine ilmi eser” anlamına gelmektedir. Kama Sutra'nın temeli karakteristik olarak maskülen vatandaşlık mantığıyla yazılmış olsa da kadın ve erkek için detaylı bilgiler sunmaktadır¹⁵.

Resim 17: Anonim, Ahşap Üzerine Yağlı Boya, 12 x 18 cm, 1960

¹⁵(Bkz. Kama Sutra Vatsyayana, 2009, İ. Güngören, Ö. C. Güngören, Çev. İstanbul: Yol Yayınları)

Kama Sutra'nın temel inancı, evlilikte, kadın ve erkeğin mutlu olması ve zevk sanatları ile bunu desteklemesidir. Kitabın içeriğinde ana başlıklar şöyle sıralanır: Toplum ve Toplumsal Kavramlar, Cinsel Birliktelik, Eş Seçimi, Eş Üzerine, Kadınlar ve Diğer Erkekler Üzerine, Fahişelik Üzerine ve Başkalarını Kendine Çekme üzerinedir.

Kitapta erkeğin kadının kalbini kazanması ve kadının erkeğin kalbini kazanması, kadının düşünce yapısı ve kadının erkeği neden reddedebileceğine dair detaylı bilgiler verir.

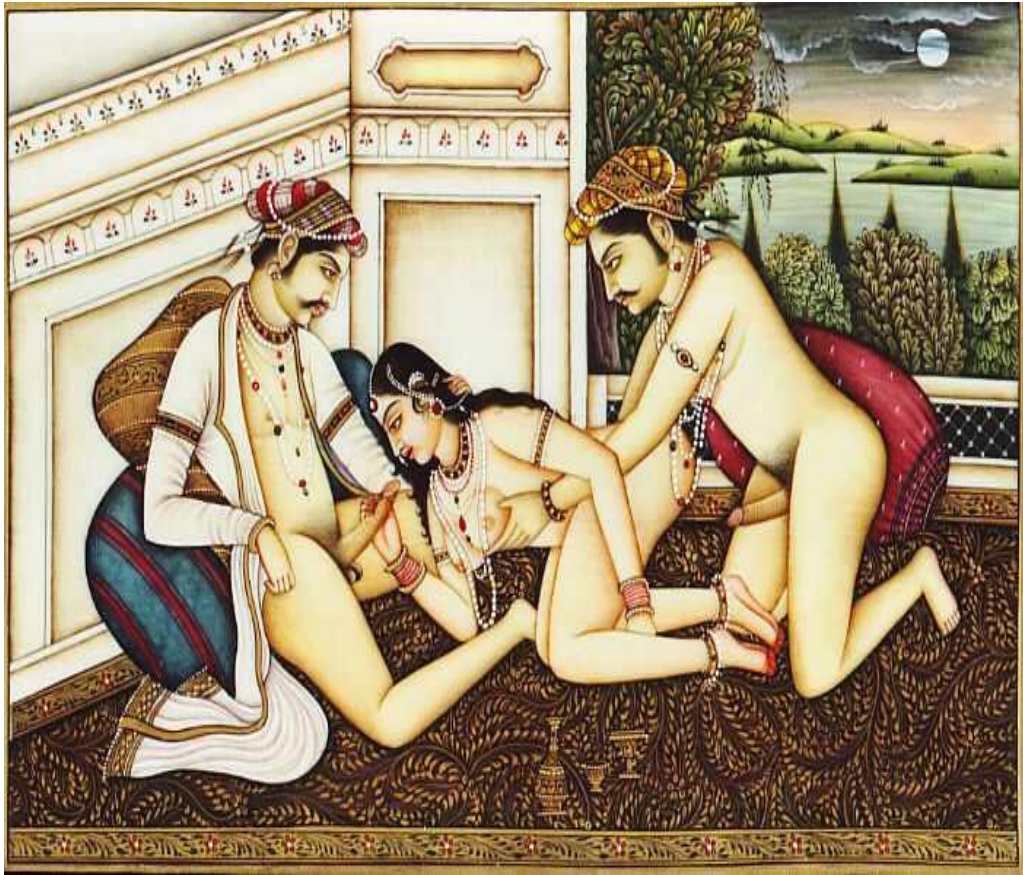
Eş seçimi konusunda, Kama Sutra, okul arkadaşlarını ya da çocukluk arkadaşlarını seçmeyi tavsiye eder. Aynı zamanda erkek ve kadının fiziksel tiplerini ve karşı vücut ile uygunluğunu anlatan tablolar içerir. Öpmek, tırmalamak, ısırarak, oral seks ve cinsel ilişkinin birçok konusu hakkında detaylı bilgiler verir. Bunun yanında, evlilik dışı ilişkiler ve fahişelerin kullandığı baştan çıkarıcı yöntemleri de detaylı bir şekilde anlatır. Son bölümde ise Kama Sutra başkalarını kendinize çekmek için tonikler, pudralar ve yemek örneklerini verir¹⁶. Resim, on yedi, on sekiz ve on dokuzda farklı Kama Sutra pozisyonları görülmektedir.

---

¹⁶(Bkz. Kama Sutra Vatsyayana, 2009, İ. Güngören, Ö. C. Güngören, Çev. İstanbul: Yol Yayınları)

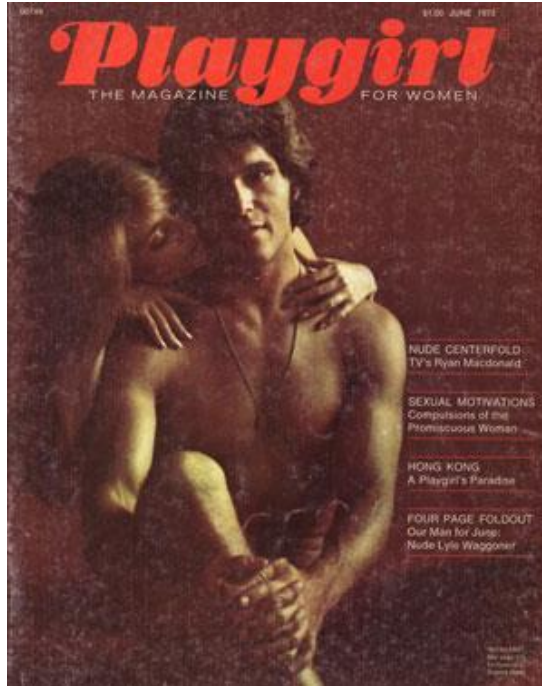
Resim 18: Anonim, Fildişi üzerine Yağlı Boya, 11x 17 cm, 1950

Resim 19: Anonim, Fildişi Üzerine Yağlı Boya, 10x 15.6 cm, 1950

1.1.d. Cinsel Devrim Hareketi

Cinsel özgürleşme olarak da bilinen 60'lı ve 80'li yıllar arası gerçekleşmiş olan cinsel devrim tipik cinsiyet ayrımını reddeden bir harekettir. Daha önceleri sabit cinsel normlara sahip bireylerin fikirlerini değiştirmeye yönelik bir toplumsal harekettir. Tek eşli ve karşıcinsel ilişkiler dışında da ilişkilerin olabileceğini insanlara kabul ettirmek ve bu durumun sapkınlık olmadığını anlatmak temel amacıdır. Cinsellik 20. yüzyılda, daha önce hiç olmadığı kadar, kamusal tartışmanın merkezinde yer almıştır. Yüz yıl önce cinsel siyaset düşünülemezdi bile. 60'ların sonu ve 70'lerin başından itibaren, öğrenci protestoları, karşıt kültürel hareketler ve yasallaşan doğum kontrol yöntemleri; daha önceden var olan değerlerin değişimine ve kadınların söz konusu durumlarda sınırlanmasının önüne geçmiştir.

Resim 20: Playgirl Dergisinin İlk Sayısı, Haziran - 1973

1965 ve takip eden yıllarda cinsel ilişki dışında da doğum yapılabilmesine ve bunun normal bir durum olmasına olanak tanıyan gelişmeler olmuştur. 1973 yılının bir diğer önemi ise kürtajın yasallaşmasıdır. Bu duruma müteakip başka eyaletlerde bireylerin adam öldürmeye ve diğer suçlardan mahkemeye çıkma durumu söz konusuydu. Bunların yanında eşcinselliğin 1987 yılında Zihinsel Bozukluklar Tanı ve İstatistik El Kitabı'ndan¹⁷ çıkarılması da başka bir önemli konudur.

1960'lardan beri Batı'daki birçok LGBT üyesi, özellikle büyük metropol bölgelerdekiler, belli bir eşcinsel kültür geliştirmişlerdir. Bu eşcinsel kültür, eşcinsel onur hareketi ve yıllık olarak yapılan onur yürüyüşleri ve gökkuşağı renge sahip bayraklarla somut hale gelmiştir. Fakat, halen birçok eşcinsel insan bu 'kötü kültüre' adapte olamamış ve kendilerini dışarıda tutmaktadırlar. Geçtiğimiz günlerde (28 Haziran, 2015) İstanbul'da düzenlenen onur yürüyüşüne polis çok sert bir şekilde müdahale etmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri başkanı Obama'nın 2008 yılında seçilmesini takip eden süreçte yönetim politikaları etraflı bir şekilde cinsellik eğitimi, doğum kontrol yöntemlerinin kullanımı ve geliştirilmesine kaynak sağlamıştır. Sonuç olarak, güvenli doğum kontrol yöntemleri sayesinde çiftler cinselliklerini istenmeyen gebelikler vb. durumlardan korunarak rahatça yaşayabilmektedirler. Bu durumun etkilediği bir diğer konu da kürtaj oranlarındaki düşüştür. Son ve en önemli etki ise kadınların modern toplumda kendi vücutları hakkında kendi kararlarını verebilmeleridir.

Tüm bu süreçlerin sonucunda geçtiğimiz günlerde (26 Haziran, 2015) Amerika'da tüm eyaletlerde eşcinsel evliliği yasallaştıran düzenleme yürürlüğe geçmiştir.

---

¹⁷ Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından ilk kez 1952'de yayınlanmıştır.

1.2. EROTİZM

Erotizm kavramı eski Yunan aşk tanrısı Eros'un adından türemiştir. Sözlük anlamı; kösnüllük, şehvaniyet olmakla birlikte, cinsel uyarılara / uyaranlara karşı aşırı / olağan dışı duyarlılık gösterme durumudur¹⁸. Erotizm genel anlamıyla insanların birbiriyle olan ilişkilerinde aşkın çeşitli görünümünü içerir. Ancak günümüzde anlamı ve o anlamın temsil ettiği düşünsel ve görsel öğeler dar kalıplar içerisine hapsedilmiştir. Resim yirmi birde Bronzino'nun içinde Eros'un da bulunduğu "Aşkın Alegorisi" isimli eseri görülmektedir.

Resim 21: Bronzino, Aşkın Alegorisi, Ahşap Üzerine Yağlı Boya, 147x 117 cm, 1540 - 1545

¹⁸ (Bkz. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Erotizm>)

Günümüzde erotik / erotizm denilince akla direkt olarak cinsellik veya cinsellikle ilgili ve ahlaksızlık (Ahlak kriterleri toplumdan topluma değişmektedir) gelmektedir. Erotizm içerisinde cinselliği de barındırır doğası gereği ama bünyesinde barındırdığı tek şey cinsellik değildir ve bunu ahlaksız olarak düşünmek haksızlıktır. ABD’li psikolog Abraham Maslow’un ortaya koyduğu ihtiyaçlar teorisinde belirttiği gibi (Maslow teorisi veya ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisi, ABD’li psikolog Abraham Maslow tarafından 1943 yılında yayınlanmış bir çalışmada ortaya atılmış ve sonrasında geliştirilmiş bir insan psikolojisi teorisidir) cinsellik diğer fizyolojik gereksinimlerle birlikte (Nefes, besin, su, uyku, denge, boşaltım) insanın en temel içgüdülerinden birisidir. Cinsellikle birlikte üreme, soyu devam ettirme güdümüz kaçınılmaz olarak bir araya gelince erotizm kavramı da kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

"Erotizm ruh ile yaşamı, cinsel ilişki haline getirmesi bakımından, hayvansal cinsellikten ayrılır ama insanların cinsellik eylemlerinin kesin bir biçimde erotik olduğunu düşünmek de yanlıştır. Cinsel eylem gelişmiş ve karmaşıklaşmış, hayvansallıktan kurtulmuş olduğu zaman erotiktir"¹⁹

Tüm eski ve “ilkel” kültürlerde insanlar, doğüstü güçlere olan inançlarından ötürü dünyayı insansılaştırmışlar ve ona / onlara cinsiyet belirlemişlerdir. Yunan mitolojisinde içinde tanrıların bizzat başrol oynadığı aşk öykülerine sıkça rastlanmaktaydı. Antik Yunan’da cinsellik utanılacak bir şey olarak değil yeme, içme gibi kabul görmüş bir kavramdı. Yine de bazı kurallar ve kanunlar mevcuttu.

Bu durum semavi dinlerin ortaya çıkışına kadar devam etti ancak toplumsal yaşamı düzenleyen kanunlar, kurallar ve yasaklar semavi dinlerden çok önce ortaya çıkmıştı. Arkeolojik kazılar İ.Ö. 1790 yılında oyulmuş ve üzerinde Babil kralı Hammurabi’nin yasalarının olduğu dikili taşları ortaya çıkardı. Bu yasalar İbranilerin öncüslük iddiasının aksine, semavi dinlerden çok önce (en az on beş yüz yıl önce) kanunların ve yasakların var olduğunu ortaya koymuştur (Berkowitz, 2013, s.20). Semavi dinlerin ortaya çıkmasıyla birlikte

---

¹⁹(Gelişim Hachette, Cilt 4, 1258)

toplum yaşamına ve bireyler arası ilişkilere nasıl olmaları gerektiğini dikte eden yasaklar, kurallar şiddetli bir biçimde arttı ve bunlar dini kurumların öncülüğünde yasalaştı.

"XVIII. yüzyıl sonuna değin cinsel alışkanlıkları – geleneksel uygunluklar ve kanıların zorlaması dışında – üç önemli kanun düzene sokmaktaydı: Kilise hukuku, Hıristiyan öğretisi ve Medeni Kanun. Bunların her biri caiz olanla olmayanı kendine göre belirliyordu. Öte yandan bunların hepsi de evlilik ilişkilerini merkez olarak ele almaktaydı" (Foucault, 2013, s:33).

Yasak olanın olmayana nazaran her zaman daha çekici olduğu bir dünyada, evlilik boyunduruğu altında dört duvar arasına sıkıştırılmış bir içgüdünün de yasaklara ya da kurallara uyması beklenemezdi. Yasaklar ne kadar çok ve cezası bir o kadar ağır da olsa cekiciliği de o derece arttı.

Erotizm görüntülerle oluşur/ oluşturulur. Cinsellikte arzunun kendisi dolaysız, erotizm ise dolaylı bir eylemdir. Pornografi ise salt cinsel arzu gibi doyumunu amaçladığı için dolaysızdır. Bu noktada erotizm cinselliğin kritik bir noktasını oluşturur. Hayvansal cinselliğin birinci içgüdüğü üremedir. Haz ya da şehvet ilkesi bu içgüdünün önüne geçmemektedir. Ancak hayvansal cinsellikten farklı olarak bedensel eylemleri ve doyumları estetik ile birleştirerek tatmin yoluna gitmek erotizme atılan adımdır.

1.3. MÜSTEHCENLİK VE PORNOGRAFI

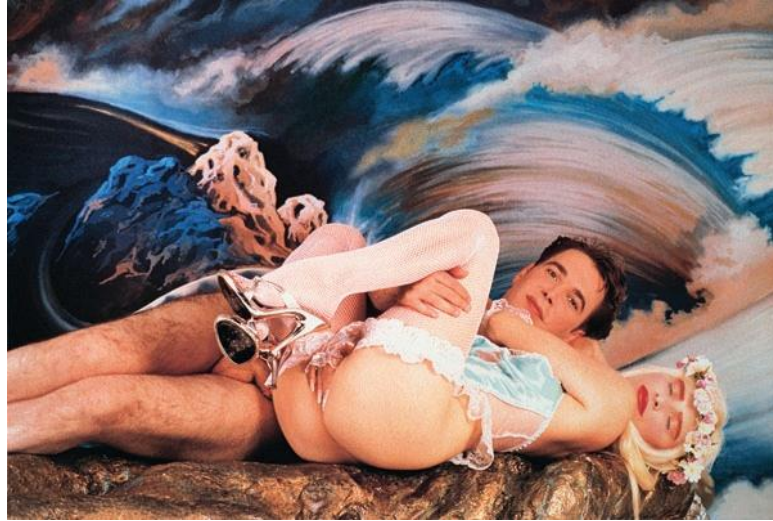
Müstehcenlik kavram olarak, toplum tarafından özellikle cinsel nitelikli çağrışımlarla toplumun edep duygusunu inciten, şehvet uyandıran açık saçık ve yakışsız durum olarak algılanmaktadır. Ahlak ve erotizmde olduğu gibi müstehcenlik de gözlenen ile değil, gözleyen bakış açısıyla ilgilidir. Müstehcenlik anlayışı da hemen hemen diğer bütün kavramlar gibi toplumdan topluma değiştiği gibi, aynı toplum içinde toplumsal değerlere bağlı olarak da değişikliğe uğramaktadır.

"Müstehcen kelimesi Arapça lisanında yer alan "Hücnat" kelimesinden türeyerek Türkçe'ye geçmiş olup "Hücnat" kelimesi sözlüklerde; "Soysuzluk, karışıklık, bayağılık, aşağılık, kötü davranış" olarak tarif edilmektedir. Bu tarife bağlı olarak aynı sözlüklerde "müstehcen" kelimesi; " Ayıp, terbiyesizce, iğrenç, açık saçık, edepsizcesine, edebe aykırı, yakışsız" olarak açıklanmaktadır."²⁰

Pornografi ise açık saçık yayın anlamına gelmekle birlikte; aşırılık, uç nokta demektir ki bunu cinsellikle beraber kullandığımız zaman cinselliğin uç noktası anlamına gelmektedir. Yunanca kökenli olan pornografi Türkçeye Fransızca pornographie sözcüğünden geçmiştir. Yunanca "pornographos" sözcüğü porne (fahişe) ve graphein (yazmak) sözcüklerinin birleşmesinden oluşur ve fahişelerle ilgili yazılar anlamına gelir²¹.

²⁰ (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Müstehcenlik>)

²¹(<https://tr.wikipedia.org/wiki/Pornografi>)

Resim 22: Jeff Koons, Bacak Arasındaki Parmaklar, Tuval Üzerine Yağlı Mürekkep, 243.3 x 366 cm, 1990

Pornografi ve erotizm birbirine yakındır ancak pornografide erotizmde olduğu gibi bir sınır yoktur. Örnek olarak (Bkz. Resim: 22).

“Bu yöntemde, yani pornografide beden çıplaktır, ya da çıplaklığı daha da etkin olarak ortaya koyabilecek şekilde örtülmüş gibidir. Pornografinin işlevi idi kışkırtmaktır. Onun salt bedensel gereksinimlerini en ilkel düzeyde doyuma ulaştırmaktadır, denilebilir kısaca. Erotik sanat için de beden ön koşuldur ve genel olarak araçtır. Fakat erotik sanat; bedeniyle, aklıyla, ruhuyla birlikte insanı, insan olarak ele alır. O, bedeni insan yapan niteliklerden seviyi, sevgiyi temalandırır. Bu sevi, erotik sevi, insanın insana duyduğu, onun değerini ortaya çıkaran, onun varlığını kanıtlayan sevidir. Bu nedenle beden, araç gibi görünmesine karşın amaç niteliğini de korur “ (Erinç, 2004, s:126).

Müstehcenlik ve ona bakış açısı toplumsal ahlak anlayışına paralel bir şekilde var olmaktadır. İktidar mekanizmalarının koyduğu kurallar ve yasaklar bireyler aracılığı ile onlara karşı gelen bireylerin üzerinde son yılların gözde deyimiyle bir mahalle baskısı oluşturmak suretiyle etki eder. Bu baskı kaçınılmaz olarak aynı şiddette bir tepki meydana getirir. "Haz ve iktidar birbirini götürmez; biri öbürüne karşı çıkmaz; birbirlerini izler, birbirlerine karışır ve birbirlerini kışkırtırlar; karmaşık ve olgusal uyarma ve kışkırtma mekanizmalarıyla birbirlerine bağlanırlar" (Foucault, 2013, s: 42).

1.4. AHLAK

Ahlak, kelimenin en dar anlamıyla, neyin doğru veya yanlış sayıldığı (sayılması gerektiği) ile ilgilenir. Terim genellikle kültürel, dini, seküler ve felsefi topluluklar tarafından, insanların (subjektif olarak) çeşitli davranışlarının yanlış veya doğru oluşunu belirleyen bir yargı ve ilkeler sistemi kavramı ve/ veya inancı için kullanılır²². "Ama ahlak aynı zamanda, kendilerine önerilen kural ve değerlerle ilişkisi çerçevesinde kişilerin gerçek davranışı anlamına da gelir: Bir davranış ilkesine tamamen ya da kısmen uyma biçimleri, bir yasağa ya da buyruğa itaat etme ya da direnme biçimleri, bir değerler bütününe sayma ya da ihmal etme biçimleri de bu şekilde anlatılır" (Foucault, 2013, s:133). Bu kurallar ve değerler kimi zaman açık, kimi zaman ise bir bütünlük oluşturmak bir yana, birbirinin yerine geçen, bazı noktalarda birbirini yok eden ve böylece uzlaşmaları ya da kaçak noktalarını mümkün kılan karmaşık bir yapı oluşturduğu da görülür.

Ahlak kuralları insan bedenini kapalı-açık ikileminde inceleyerek ahlaksallaştırır. Genel olarak insan bedeninin bir bölümü mutlaka örtülüdür. Örneğin, ilk insan olarak kabul edilen Adem ve Havva'nın betimlemelerinde üreme organları her zaman incir yaprağı ile örtülmüştür. M. Mukadder Yakupoğlu'nun belirttiği gibi " Örtme olgusu bir ahlak kuralının varlığını gösterir. Bu kuralın amacında şiddeti önlemektir." (Yakupoğlu, Cogito, s:313) Fakat ahlak kuralları sadece bu şekilde çalışmaz. Örneğin iki insanın ilişkisinde olması gereken, gerektiği düşünülen " sadakat " kavramını ele alalım. Buradaki sadakat eyleminin temeli kişinin kendisinin belirlediği yasaklara ve kurallara uymasıyla belirlenebilir. Ancak bu temel aynı zamanda kişinin arzularına hakim olmasına, hazza karşı durmasına ve tüm bunlara direnme gücüne de dayandırılabilir ki bu durumda sadakatin temeli budur. Bu durumda ahlaki olanı belirleyen bir eylemden çok eylemsizlik ve ruhun kararsız devinimleridir.

---

²²(<https://tr.wikipedia.org/wiki/Ahlak>)

Resim 23:Picasso, Erotik Sahne, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 70.2 x 55.6 cm, 1903

Yasaklanan, örtülen, gözden uzaklaştırılan, merak duygusuyla birlikte insanı, arkasında olanı görmek için tahrik eder. Bu durum kaçınılmaz olarak, yasak olana sahip olanla ondan yoksun olan arasında şiddeti doğurur. Gelenek ve görenekler ahlaka hizmet eden en önemli toplumsal olguların başında gelir. Toplum nezdinde kabul gören davranış kalıpları ve bu kalıplara karşı çıkmamanın yanlışlığı iyi ve kötü karşıtlığında kendisine kötü olanın yanında yer bulur.

Ahlak kurallarının mutlaklığı onları sorgulanamaz kılmaz. Şiddet bu noktada devreye girer. Şiddetin ortaya çıkmasının temel sebeplerinden birisi insanların, cinsellik içgüdüsünü ahlak yoluyla kısıtlayarak, bastırmasıdır. Fakat problem şudur ki; Maslow'un hiyerarşisinde de belirttiği üzere cinsellik insanların en temel gereksinimlerinden birisidir. Durmaksızın yapılan bu baskı en nihayetinde bir yerden patlak verir. Ahlakın karşısındaki en büyük güç içgüdülerdir. İçgüdüler her daim tatmin olmak ister ve bu gerçekleşmediğinde şiddete başvururlar.

Ahlak kurallarının etkin rol oynadığı toplumlarda şiddet olaylarının, bohem topluluklara göre, daha fazla olması bu baskının kaçınılmaz sonucudur.

"Zinayı suç kabul eden bir toplum düşünelim. Zina yapanlar mutsuz olacaktır. Çünkü kamuoyu, yasalar, kült, her şey zevklerden korkulmasına neden olacaktır. Zina yapmak isteyenler kötü kabul edilecektir ve buna cesaret edemeyenler ise kendilerini frenleyecek, yine mutsuz olacaklardır. Böylece zina yapanları cezalandıran yasa, mutsuz insanlar yaratmaktan başka bir şey yapmayacaktır. Oysa komşu toplumda, zina suç sayılmamaktadır, bunu istemeyenler mutsuz olmayacak, isteyenler ise mutlu olacaktır. Dolayısıyla bu etkinliğe izin veren toplum, insanlar için, aynı etkinliği suç kabul edene göre daha uygun olacaktır. Hata yapılarak suç kabul edilen birçok etkinlik için de durum aynıdır. Bu bakış açısından bakıldığında, bir mutsuzlar güruhu yaratıyorsunuz" (De Sade, 2012, s:122).

Daha önce bahsettiğim Darrel Ray'in atheistler ve dindarlar üzerinde yaptığı çalışma üzerinden belirttiğim gibi (Bkz. sf: 6) kendisini dini kurallar üzerinden ahlaklı olarak tanımlayan insanlar ile genellikle yine onlar tarafından ahlaksız olarak yaftalanan insanlar arasındaki tek fark suçluluk duygusudur.

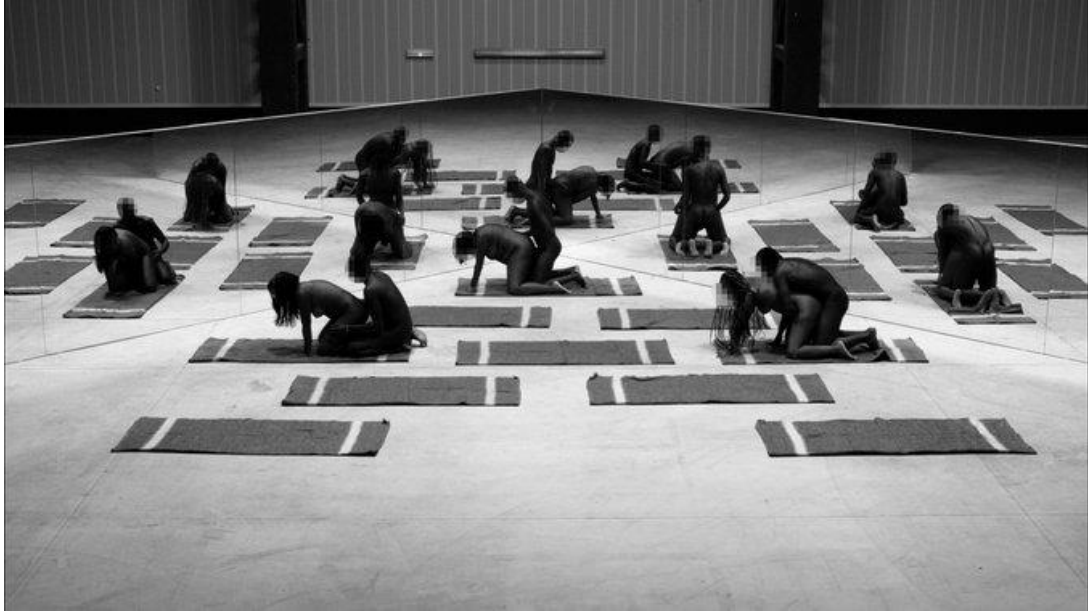
1.5. AHLAK – CİNSELLİK – ŞİDDET İLİŞKİSİ

Uygarlığın insan hayatındaki artışı ile birlikte insan bedeninin kapalılığı arasında doğrudan bir ilişki vardır. En başından beri doğa karşısında aklıdan başka güvenebileceği bir şeyi olmayan insanın (diğer canlı türlerinde var olan pençeler ya da dişler, kanatlar, kürk vb.) aklını kullanması ve bunun aracılığı ile alet yapmadaki becerisi onu hayatta tutmuştur. Belli dönemlerde sürekli değişen dünya koşullarına bu şekilde uyum sağlamıştır. Evrim kuramının temel ölçütü budur.

İnsanoğlunun ilk olarak ne zaman giyinmeye başladığı tam olarak bilinmese de ilk avcıların avladıkları hayvanların postlarıyla bedenlerini olumsuz dış etkenlere karşı koruduğu düşünülebilir. "İnsanın bedensel olarak doğaya adaptasyonuna yardımcı olan giyinmek, insan olmakla eşdeğer bir anlam taşımaktadır. Farkına varmadan içimize işlemiş olan bu yargı, eski kültürlerden veya modern avcı toplayıcılardan söz ederken kendisini açığa vurmaktadır" (Gezgin, 2010, s:5).

Avcı- toplayıcı – göçebe topluluklardan yerleşik yaşama uzanan süreçte zamanla kentleşen insan, artık sadece doğa koşullarına uyum sağlamak için değil; aynı zamanda sosyal, ahlaki, cinsel ve hatta moda gibi toplumsal değerler için giyinmeye başladı. Göçebelikten üretimciliğe ve yerleşik yaşama geçiş beraberinde mahremiyet, ahlak ve mülkiyet gibi kavramları da getirdi. Sosyal konum ve aidiyet gibi kavramlar insanların giyimleri üzerinde etkili olmaya başladı.

Giyinme eylemi, kadın söz konusu olduğunda cinselliğin kontrol altına alınmasıyla bağdaşır hale geldi. Tek tanrılı dinlerin ortaya çıkmasıyla birlikte cinsel ilişkiler konusunda tanrısal kurallar getirildi. Cinselliği kontrol altına almak zordu ve bu duruma kutsal kitapların getirdiği çözüm “kadını” kontrol altına almaktı. Bunun sonrasında giyinmek ve çıplaklık keskin bir biçimde birbirlerinin alternatifine haline geldi. İnsanlığın çıplaklığa olan bakışı değişmiş, nahoşlaşmış ve adeta lanetlemeye varmıştır. Çıplaklıkla günah eşdeğer hale gelmiş hatta kimi durumlarda felaketlerin nedeni olarak kabul görmüştür. Çıplaklık ahlaksızlık olarak algılanmıştır çünkü çıplaklık cennetten kovulmaya sebebiyet vermiştir.

Resim 24: Santiago Sierra, Acto 5, Siyah- Beyaz Fotoğraf, 139.7x 248.92, 2008

Cennette çıplak olarak yaşamına başlayan insan "ilk günahı" işlediğinde ilk kez çıplak olduğunu fark etmişti. Adem ve Havva işledikleri günahın sonucunda çıplaklıklarından utanarak cinsel organlarını incir yaprağı ile örtmeye çalışmışlardı. Tanrının kendilerini çıplak olarak görmesini istemiyorlardı. Tanrının "neden saklanıyorsunuz?" sorusuna, "çünkü çıplağız" diye yanıt verdiler. Bunun üzerine Tanrı onların yasak olan ağacın meyvesinden yediklerini anladı ve bu yüzden onları cennetten kovarak cezalandırdı (Gezgin, 2010, s:10).

Ahlak kuralları toplum içindeki bireyleri birtakım ayrıcalıklardan yoksun bırakır. Bu ayrıcalıklar ahlaksızlık olarak tanımlanan ancak insanın yapmaya karar vermesi halinde hayatına maddi, manevi olarak katkı sağlayabilecek (cinsel özgürlük, çok eşlilik, hırsızlık, yalan, vb.) şeylerdir ve kimi durumlarda bunların ahlaksız veya ahlaki olarak değerlendirilmesi ise görecelidir. Brecht'in "önce ekmek sonra ahlak" sözüyle birlikte Ebu Zerr El- Gifari'nin²³ "Geceyi aç geçirip de kılıcına davranmayanın aklından şüphe ederim" sözü bu konu hakkında fikir vermektedir.

²³(Bkz. https://tr.wikipedia.org/wiki/Ebu_Zerr_el-Gifari)

Şiddet ise, bu çerçevede kaçınılmaz bir şekilde ortaya çıkar:

"Ayrıcalıklar, bu ayrıcalıklardan yoksun kalanlarda şiddete eğilime yol açtığı için ahlak bir kez daha şiddeti bastırma işlevini yerine getirir. Şiddete başvurmanın dışında seçimi kalmayanlar ahlaksız olmayı seve seve kabullenirler. Çünkü ahlakın içinde kötülüğü taşımak zorunda olduklarını fark etmişlerdir. Brecht'in ünlü sözü "Önce ekmek sonra ahlak", ahlakın tutsağı olanların yalnızca ayrıcalıklara saygı göstermek zorunda kaldıklarını göstermektedir. Ahlakın özü adalet, eşitlik değil, şiddetten korkmaktır. Şiddet ise zihnin yorgunluğudur. İçgüdünün yorulmaz istekleri karşısında zihin kendi bedenine ve diğerinin bedenine karşı bir davranışlar rejimi oluşturur. Bu rejime uyulamadığı zaman şiddet oluşur" (Yakupoğlu, Cogito, s:315).

Evlilik ise bu sistemde, cinsel ilişkiyle ancak üreme işlevi bağlamında karşılaşacaktır oysa cinsel ilişki haz, şehvet konusuyla sadece evlilik dışında ilgilenmektedir. Dolayısıyla kocaya yasal bir soy kazandırmanın dışında, cinsel ilişkilerin evlilik yaşamında sorun teşkil etmesi için bir neden yoktur (erkek için).

Evlilik kurumuyla birlikte iktidar sahip olduğu gücü eşlerden birisini diğerine göre daha üstün tutarak (ki bunu kendi adını ve gücünü onunla paylaşarak yapar) toplumu çekirdeğinden itibaren kısaca alır ve bir takip mekanizması inşa eder. Yasalar önünde eşlerden birisini her zaman kayıran iktidar, bu tutumuyla şiddete yasal bir zemin hazırlar. Yasaların her açıdan güçlüyü gözettiği bir düzende kadınlar tek başlarına bırakılır. Yaşamayı ve hayatı kadın için tehlikeli kılan iktidar ve o iktidarı arkasında hisseden erkek, kadını herhangi bir nesneymişçesine kullanmak hakkını kendisinde bulur.

Bu iki yüzlülük, cinslerden birisini diğerine göre daha aşağıda görme durumu semavi dinlerden öncesine dayanmaktadır. Hammurabi kanunlarında kadın için şöyle bir durum mevcuttu; Kendisini sakınmayan, evden izinsiz ayrılan ya da kocalarını küçük düşürecek şekilde davranan evli kadınlar boğularak öldürülüyordu (Berkowitz, 2013, s:50). Bu cezaların amacı; hem baş belası bir kadını ortadan kaldırmak hem de erkeğin namusunu temizlemektir.

İlk çağlarda kadın bakireliği satışa çıkartılan, pazarı olan bir metaydı. "Hiç erkek tanımamış bir kadın" ya da daha basit anlamıyla bakire kadın çok para ediyordu. Namus denilen ikiyüzlü kavram yüzünden kadınlar cezalandırılırken erkeğe hiçbir şey olmuyordu çünkü o, yasaların koruması altındaydı. İlk Sümer krallarından olan Ur – Nammu döneminde nişanlı bir bakireye tecavüz eden erkek ölümle cezalandırıldı. Bu ceza kıza işlenen suçtan ziyade kızın nişanlısının (müstakbel damadın) kıza sahip olacak ilk kişi olma hakkını elinden aldığı için verilmiştir" (Berkowitz, 2013, s.35).

Günümüzde hala benzer durumlar, daha kötülerini ya da birebir aynılarını dünyanın her yerinde yaşanmakta. Gelişmiş olan ve insan haklarını yüzyıllardır bünyesinde barındıran ülkelerde bu durumlar hiç yok değildir ancak yok denecek kadar azdır. 30/03/2015 tarihli Radikal gazetesinde çıkan habere göre; Geçen yıl Nisan ayında Phnom Penh'de (Kamboçya) on dört yaşındaki iki kızın bekaretini satın alan Türk vatandaşı A.G. , Kamboçya'da çıktığı mahkeme tarafından dokuz yıl hapis cezasına çarptırıldı (Milliyet, 30.03.2015). Yine günümüzde sınırlarımızdan çok da uzak olmayan Kuzey Irak topraklarında faaliyetlerini yürüten terör örgütü İşid, farklı mezheplere mensup kadınları kendilerine köle olarak almakta, satmakta ya da öldürmektedir.

İnsanların korkuları, inançları, tabuları gibi yaşam biçimlerini etkileyen ve yön veren faktörler kültürel yapının temelini oluştururken, üreme içgüdüsüyle harekete geçen cinselliği de bu yapının alt tabakalarının merkezinde yer alır. Cinsellik olgusu kimi zaman inançlara yön verirken kimi zaman da (çoğunlukla) inançların etkisinde kalarak şekillenmiştir. Sanat alanında ise sınır müstehcenlik olgusu ile çizilmeye çalışılmıştır. Gelişen teknolojiyle birlikte bu sınır daralırken var olan cinsellik erkek hegemonyasına dayalı bir görsel patlamaya neden olmuştur.

2.BÖLÜM

2.1. SANATTA PORNOGRAFI VE EROTİZM

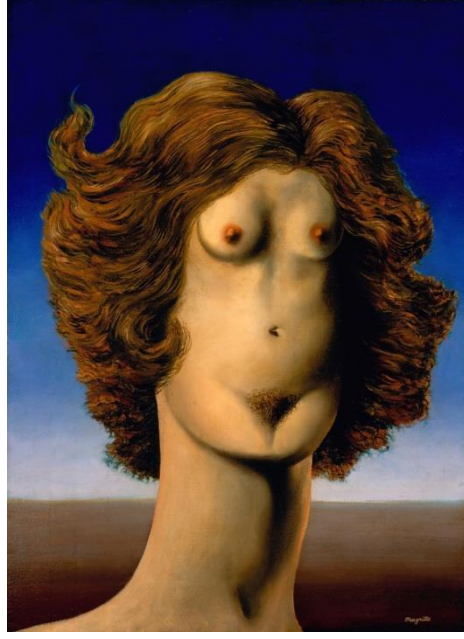
Erotik sanat ve pornografi arasındaki ayırım uzun süredir tartışılmış fakat nadiren anlaşmaya varılmıştır. Akademisyenler bu iki kavramı ayırmak için net bir teori ortaya koymaya çalışmışlardır. Batı toplumları özgürleştikçe eleştiriler daha ilerici ve daha deneysel hale gelmiştir. Sonuç olarak sanat ve pornografi içi içe geçmeye başlamıştır.

Çoğuna göre porno endüstrisi kadının antik ve demode bir temsilidir. Porno kadınların itaat etme ve nesnelleştirilmesi fikrini destekleyen bir yapıdadır. Yazarlar Helen Longino, Nancy Spero, Susan Gubar ve Lynda Nead cinselliği normalleştirmek ve aktörlerin maruz kaldığı durum ile ilgili endişelerini dile getirirken, porno ve pornografinin cinsel şiddeti teşvik edeceğini düşünmektedirler. Longino pornografiyi şu şekilde tanımlar: "Birisini aşağılayıcı ya da sömüren, sözlü ya da resimli, cinsel davranış ve bu durumun başkaları tarafından pozitif olarak benimsenmesi"²⁴.

Bu kriter sıklıkla sanat alanına da sirayet eder. Rene Magritte'in "*The Rape*" (Tecavüz) isimli işine atfen (Bkz. Resim: 25), Susan Gubar "Söz konusu akılsız fiziksellik imgesi tecavüzü destekler ve boyun eğme düşüncesini güçlendirir, kısacası kadına tehlike arz etmektedir" demiştir. Bu fikir başka birçok sanat çalışmasında da görülebilir; Hans Bellmer'in (1936) "*The Doll*" (Oyuncak Bebek) adlı çalışmasındaki (Bkz. Resim 26) başsız, bacaksız kadın formları bu duruma bir örnektir ve bunun gibi daha birçok örneğe rastlamak mümkündür.

---

²⁴ (Bkz. <http://www.tate.org.uk/context-comment/articles/art-and-pornography>)

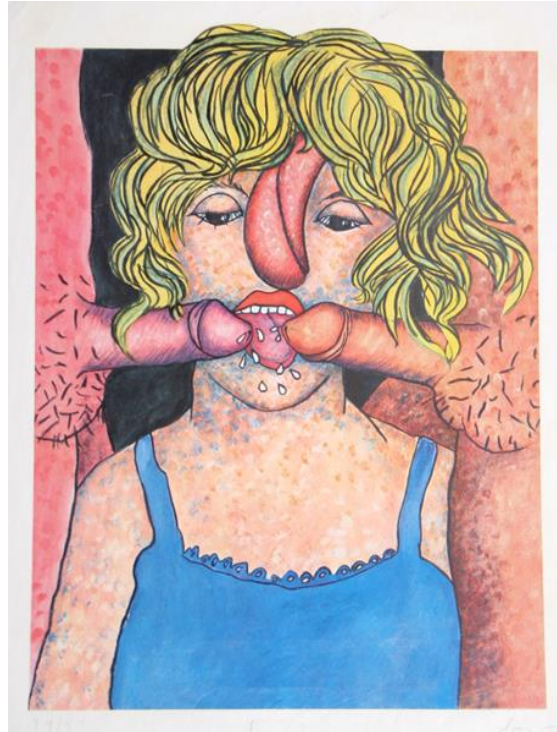
Resim 25: Rene Magritte, Tecavüz, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 73.3 x 54.6 cm, 1934

Resim 26: Hans Bellmer, Taşbebek, Siyah-Beyaz Fotoğraf, 1933

Marlene Dumas erotik ve pornografik arasında ilginç bir ayırım yapmıştır: "Şu anda sanat, pornografik eğilim ile erotik anlamda her şeyi açıklığa kavuşturmak ve bütün gerçeği saklamak arasında kalmıştır" (1986). Bu açıklama baz alınarak düşünüldüğünde, kesinlikle söylenebilir ki Jeff Koons'un *Made In Heaven* (Cennet Yapımı) serisindeki çalışması(Bkz. Resim: 22) sanat değil pornodur. Koons; "Pornografi'ye ilgi duymuyorum, benim ilgi duyduğum alan ruhsallık, insanların arzularını elde edebilmesi adına bir etki yapmaktır" demiştir (1990)²⁵.

Bu açıklama, Koons'un kullanmış olduğu pornografik imgelerin cinsel memnuniyetin ötesinde bir noktaya taşınması olarak anlaşılabilir. Koons, pornoyu ve sanattaki etkisini yükselterek ona ruhsal bir derinlik kazandırmak istemiştir. Resim 29'da ise Enrico Baj'ın "Düello" isimli çalışması görülmekte. Adından da anlaşılacağı üzere, erkek cinsel organının bir çeşit kapışma aracı olması ve erkeklerin kadın için, cinsel organları üzerinden birbirleriyle yarışa girmesi, burada kadının arka planda kalması karikatürize bir dille anlatılmıştır.

Resim 27: Enrico Baj, Düello, Taş Baskı, 77.47x 58.42cm, 1970

²⁵ (Bkz: <http://www.tate.org.uk/context-comment/articles/art-and-pornography>)

Karşıt görüşlerle ve yorumlarla beraber günümüz sanatında değerlendirildiğinde, işe dair tek nitelik işin temelinde yatan düşünsel ve ruhsal niyettir. Diğer eleştirmenlere göre ise sanatçının niyetinin modelin tecrübesinden daha az önemli olmasıdır. Koons'un eşi önceden porno filmlerde oynamış ve cinsel eylemleri toplum içinde gösterme konusunda oldukça rahattır. Fakat yine de, bu konuda tecrübeli olmasına rağmen, model kendisini rahatsız hissedebilir. Ilona Staller'e göre: "Ben, 30 yıldır aynı adamla evli olan ve birçok çocuğu, torunu olan bir eş olmak isterdim. Fakat bunun aksine yalnız bir kadıyım. Yaptıklarımın pişman değilim ve bunlardan ötürü mutluym. Fakat çevremdeki erkekler benim cinsel doğamı beni yatağa atmak için veya para kazanmak için sömürdüler. Cinsel sefahat kaçınılmaz olarak aşkı ve hassasiyeti göz ardı eder. Ben oldukça romantik bir insanım fakat kimse bunu anlamadı. Tekrar ediyorum, hiçbir şeyden pişman değilim, fakat inanıyorum ki hiçbir zaman sevilmedim."²⁶

Staller'in tecrübesinden anlaşılan, kendi mutsuzluğunun sebebinin porno endüstrisi olmadığı ama insanların aklındaki porno fikrinden ötürüdür. Pornografinin özünde olan sembolik şiddet ve kadın baskısı potansiyelinden dolayıdır. Bu sebeplerden ötürü yeni bir porno türü olan 'kadın-dostu porno' üreilmeye başlanmıştır. Aynı şekilde, eğer sanatın amacı sanatçının tecrübesini yansıtmak ve ayrıca bir düşünce özgürlüğü eylemi ise, cinsellik, konu olarak, göz ardı edilmemeli ve sansürlenmemelidir.

---

²⁶Ilona Staller: Porno Yıldızı Politikacı ve Şarkıcı. Koons'un Eski Eşi

Resim 28: R.B. Kitaj, Los Angeles No: 22, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 91.44x 91.44 cm, 2002

Hans Maes "Who Says Pornography Can't be Art?"²⁷ (2012) adlı makalesinde şunları demiştir: "Cinsel tecrübeler kendimizin en derin karanlık köşelerini keşfeden, çok güçlü, oldukça yoğun tecrübelerdir. Eğer, bizlere bu tecrübeler direkt ulaşma imkanı sağlayan pornografi sanat alanına sirayet ettiyse, bence sanatçılarımızı bu tarz çalışmalar yapma konusunda teşvik etmeliyiz. Böylelikle de porno-y porno-baronlarının elinden kurtarabiliriz." Eğer Maes haklıysa, porno ve sanat arasındaki ayrım, ki asıl problem budur, bu değildir. Aksine, Gubar'ın söylediği üzere "pornonun gettolaşmasıdır." Bu sebepten ötürü toplum porno-yu, sanatsal içerikte gösterilse bile, açık seçik ve gayri meşru görmektedir.²⁸

²⁷ Pdf versiyonu: <https://kar.kent.ac.uk/31445/>

²⁸(Bkz. <http://www.tate.org.uk/context-comment/articles/art-and-pornography>)

2.2. 19. YY'DAN GÜNÜMÜZE SANATTA CİNSELLİK ÖRNEKLERİ VE KENDİ ÇALIŞMALARIM

Tez konumu baz alarak yaptığım çalışmalarda, üreme dürtüsü temelli, ancak sadece üremeye değil aynı zamanda zevke, şehvete, arzuya odaklı, bizleri harekete geçiren cinsel devinimin çeşitli görüntülerini betimlemeye çalıştım. Bunu yaparken izleyiciyi sahnenin içerisine yerleştirerek/davet ederek ya da kimi zaman röntgenci/izleyici olarak dahil etmeye çalıştım. Ahlaksız olduğu düşünüleni göz önüne getirerek ve izleyeni buna dahil ederek "ahlaki" olanı, olduğu düşünüleni akla getirip onun öznel bir yanılmasından ibaret olduğunu, içgüdü olarak var olan bir duygunun herhangi bir kuralla yönetilemeyeceğini ve bu eylemi gerçekleştirirken herhangi bir sınır olmadığını dile getirmek istedim.

Kadrajlarımı bu duruma uyacağını düşündüğüm şekilde seçtim ve uyguladım. Kompozisyonların kimini pornografik videolardan kimini ise kendi tecrübelerimden yola çıkarak çektiğim fotoğraflar üzerinden yapılan eskizlerle birlikte yüzey aktarımı ve dijital baskı ile oluşturdum. Yüzey aktarımı tekniğini kullandım, çünkü fırça ve yağlı boya ile çalışmayı sevmemin yanında tarihten günümüze aynı konuyu işleyen sanatçıları incelediğim örneklerde ve kimi zaman teknik olarak kimi zaman düşünsel olarak aynı süreçleri paylaştığımı düşündüğüm sanatçıların da aynı tekniği tercih etmeleri etkili oldu. Dijital çizim tekniği kullanmamın özel bir sebebi olmamakla birlikte bir sanatçının çağın getirdiği yenilikleri yakından takip etmesi gerektiğini, uygulama alanında kullanmasa da en azından belli bir düzeyde bilgisi olması gerektiğini düşünüyorum. Yağlı boya yüzey uygulaması da olan dijitaler arasında ufak tefek farklar bulunmakta. Bunun özel bir sebebi yok.

Uygulamalarım iki parçadan oluşmaktadır. Videolardan aldığım görüntüleri ve kendi çektiğim fotoğrafları dijital ortamda photoshop aracılığı ile eskizlerini çıkardım ama bu eskizler yağlıboya çalışmalarımınla aynı öneme sahiptir. Bunun sebebi kendi düşünce

sistemimde, bir düşüncenin etrafında birçok kez dolaşmamdan kaynaklanmaktadır. "Bilinçli tekrar" olarak adlandırdığım bu sürecin kendimi ve çevremi anlamamda bana yardımcı olduğunu düşünüyorum. Bazı resimlerimde bulunan "küre" sembolü bu düşünceyi kendime hatırlatmam için resimlerime düştüğüm bir tür nottur.

Ahlak düşüncesini, ahlaksız olduğu düşünüleni göz önüne getirerek, şiddeti ise göreceli olarak "bakan kişinin konuya olan perspektifine göre" öznel yargısına bırakarak göstermek istedim. Görsellerin içerdiği eylemlerin erotik, pornografik ya da şiddet içerikli olması yine bakan kişinin perspektifine göre değişmektedir. Kimine davetkar gelen bir görüntü kimisine miğde bulandırıcı gelebilir.

Resim 29: Versiyon 1: Sebahattin Yüce, " Oh, haydi" dedi Margo, bükülmüş ayaklarının üzerinde durarak. "Sadece kendinizi evinizde hissedin. " Dijital/ Photoshop, 67 x 95 cm, 2014

Versiyon 2: Tuval Üzerine Yağlı Boya, 100x 100 cm, 2015

Resim 29'da görülen çalışmam izleyici ile birlikte beş figürden oluşmaktadır. Kameranın, izleyeninin elinde olduğu düşünülerek kadraj ayarlanmıştır. Bu yüzden eylemi ya da kişilerin yüzlerini görmemekteyiz. Eylem ya da kişilerin yüzleri izleyiciye bırakılmıştır. Kadın figürü izleyici ile ilgilenmekte ve diğer figürler sıralarını beklemekteler. Versiyon 1 dijital ortamda photoshop ile hazırlanmıştır. Versiyon 2 tuval üzerine yağlı boya tekniği ile uygulanmıştır.

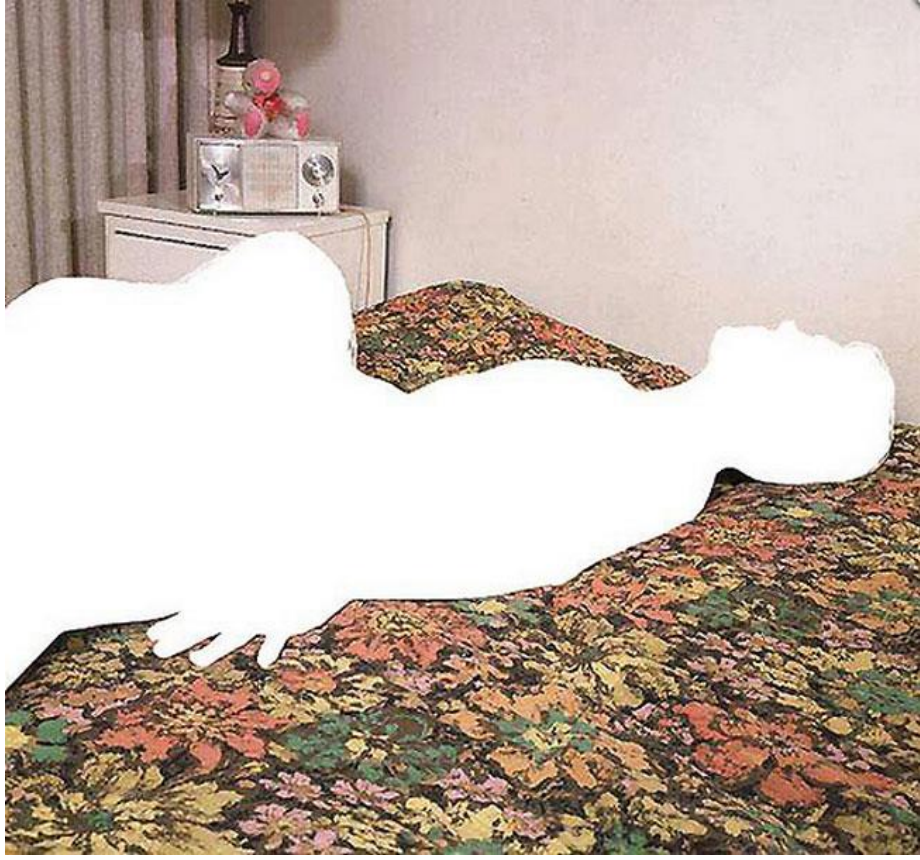
Von Brandis'in eserlerinde olduğu gibi (Bkz. Resim: 31) pornografi alanı, pornografik içeriği izleyen kişiyi detayları düşünmeye teşvik etmektedir.

Resim 30: Von Brandis, Fotoğraf Üzerinde Oynama, 2007

Asıl adı **Brandt Botes** olan Güney Afrikalı sanatçı Von Brandis²⁹ cinsel imgelemi daha şehvetli bir hale sokmuştur. "Müstehcen İç kısımlar" isimli projesi, röntgencilığe zorlanmış imgeler; beyazlık kalkını ardında, izleyeni kendi öz bilinciyle baş başa bırakarak yorumlamaya zorlar. Ben de işlerimde, tamamında olmasa da benzer kaygıları taşımaktayım. Kişinin dışarıdan gözleendiği durumlarda ahlak bekçisi kesildiği ancak kimsenin görmediği anlarda, karşı çıktığı eylemlere kendisini eşlik ederken bulması ya da röntgenci olarak katılması ve bu durumdan zevk alması.

²⁹<http://pornceptual.com/obscene-interiors/von-brandis/>

Resim 31: Von Brandis, Fotoğraf Üzerinde Oynama, 2007

Resim 32: Sebahattin Yüce, "Bu bir şiiirdi, dedi. Seninle aşk yapmaya çalışıyordum" , Dijital/
Photoshop, 67 x 95 cm, 2014

Resim 32 deki çalışmam iki figürden oluşmaktadır. Kompozisyon figürlerin yüzünü görmemize olanak sağlamamaktadır, figürlerin kimliği önemsizdir. Eyleme birebir / yakından tanık olma durumunu yansıtmak için kadraj figürlerin bel altından alınmıştır. Bu durum izleyiciye görselde yer alan eyleme kendisinin de her an dahil olabileceği gibi ya da çoktan dahil olmuş gibi hissettirmek içindir. İki cins arasında gerçekleşen bu eylemin zorla mı yoksa iki cinsin de rızası ile mi olduğu fikri izleyiciye bırakılmıştır. Dijital ortamda photoshop ile hazırlanmıştır.

Resim 33: Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67 x 95 cm, Dijital Photoshop, 2014

Bu çalışmada görünürde tek figür bulunmaktadır (Bkz. Resim 33) ancak bu durum hayal gücüne bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Figürün mimiklerine odaklanılmıştır ve bu şekilde resimde görülen ya da görüldüğü düşünülen eylem – eylemler hakkında ip ucu verilmek istenmiştir. Jenny Saville'in "Reverse" isimli (Bkz. Resim 34) çalışmasında benzer bir anlatım tekniği vardır. O resimde olduğu gibi burada da ışık ve renklerle birlikte, gerçekleşen eylemin hangi noktada olduğu ve nereye doğru gittiği düşüncesini vermek istedim.

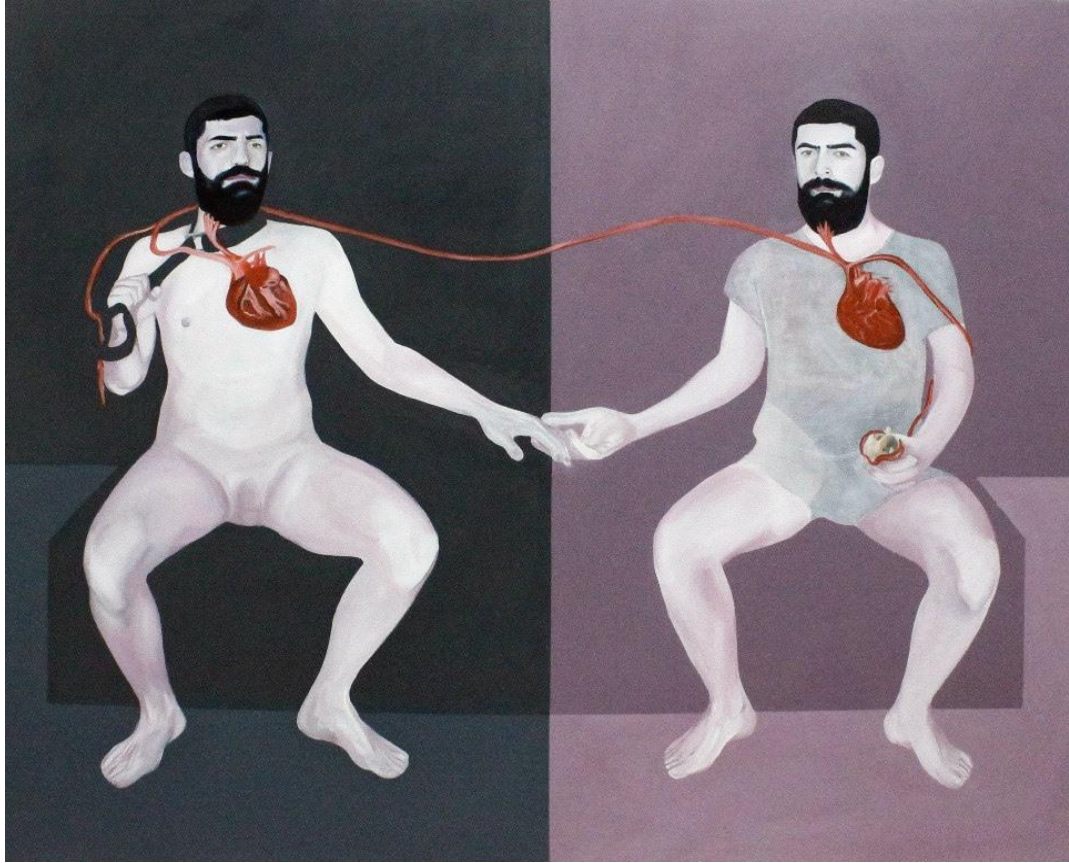
Resim 34: Jenny Saville, Reverse, 213x 243 cm, 2002- 2008

Resim 35: Versiyon 1: Sebahattin Yüce, İnci Küpeli Kız, 67 x 95 cm, Dijital/ Photoshop, 2014

Versiyon 2: Tuval Üzerine Yağlı Boya, 100 x 120 cm ,2015

Resim 35'de bir çok insan için iğrenç olabilecek bir görüntü bulunmakta. İğrenme tepkisinin kökenine baktığımızda potansiyel hastalıklardan uzak durmamızı sağlayan ve hayatta kalma şansımızı artıran bir duyguya evrilmiş olma olasılığının hayli yüksek olduğunu görmekteyiz. Asıl ilginç olan ise iğrenmenin, muhakeme yetisini ve ahlaki değerleri nasıl pekiştirdiğidir. Resimde bulunan figür mimiklerinden anlaşılacağı üzere mutludur. Birçok kişiye iğrenç gelebilecek bir eylem burada zevk ve mutluluk kaynağıdır. Görselin düşünce olarak "Pop Sanat"ını anımsatmasının nedeni, geçici bir zevk anının dondurulup resmedilmesidir.

Resim 36: Sebahattin Yüce, Bunu bilinçli yapmadım, Frida Kahlo - Two Fridas uyarlama, 120x140 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2013.

Resim 36'dayukarıda bahsettiğim, düşünsel olarak aynı süreçleri paylaştığımı düşündüğüm sanatçılardan olan Frida Kahlo'nun "Two – Fridas" uyarlaması (Bkz. Resim 37). Frida'nın çektiği acıları çekmedim elbette. Ciddi bir kaza geçirmediğim, ancak duygusal olarak, çok sevdiğim biri tarafından sevilme hissini uzun süre yaşadım. Benzeştığımız düşündüğüm nokta burası. Resimde iki "ben" bulunmaktadır. İki figür arasında istedikleri ve elde ettikleri arasında en az oturdukları zeminin renkleri kadar fark vardır. Buna rağmen el ele tutuşmuş olan figürler kendilerini birbirlerinden bağımsız düşünmemektedirler. Ortak bedeni ve anıları paylaşmaktadırlar. Sağdaki figür elinde tuttuğu peluş oyuncak ile hala anılarına tutunmakta ancak soldaki figür tamamen maddesel olana, duygusal olandan ziyade zevk odaklı olana dönmüştür.

Resim 37: Frida Kahlo, Two Fridas, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 173.5 x 173 cm, 1939

Resim 38: Versiyon 1: Sebahattin Yüce, İsimlessiz, 67 x 95 cm, Dijital/ Photoshop, 2014

Versiyon 2: 100x 120 cm, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 2015

Bu çalışmada (Bkz. Resim: 38) üç figür bulunmaktadır, ancak figürlerin cinsiyetine dair herhangi bir ip ucu verilmemektedir. Bunun sebebi, bu tercihleri yine izleyiciye bırakmaktır. Yukarıda bahsetmiş olduğum "küre" burada da var. Kullanılan renklerle eylemin geçtiği saate dair ip ucu verilmek istenmiştir. Bunun önemi ise yine insanların gözlenmekten korktukları için yapmaktan çekindikleri eylemleri -gün ışığında- kimse tarafından gözlemlenmediklerinde -gece vakti-yapmak istedikleri ile alakalıdır.

Resim 39:Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67 x 95 cm, Dijital/ Photoshop, 2013

Yukarıdaki çalışma (Bkz. Resim:39) iki figürden oluşmakta. Bu çalışmada figürlerden birisinin "ben" olmasının özel bir nedeni yok, ancak kimi çalışmalarımın bir çeşit otoportre olması kendimi incelemeye/analiz etmeye ciddi vakit ve enerji harcamamdan kaynaklı. Resimde iki cins arası var olan dengesizliği hiyerarşik bir durum şeklinde göstermek istedim. Kadının bağlı ve yerde olması ve adamın koltukta rahatça oturması bir efendi – köle ilişkisine atıfta bulunmakta. Kürelerden daha önce bahsetmiştim, hem kompozisyona bir denge getirmek için hem de kendime bir şeyleri hatırlatmak için oradalar.

Resim 40: Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67.5x 90 cm, Dijital- Photoshop,2015

Bir çok toplumda kabul görmesi zor olan hatta sapkınlık olarak adlandırılabilen bir ilişki çeşidi olan Sadizm ve Mazoşizmi betimlediğim çalışmam iki figürden oluşmakta (Bkz. Resim: 40). Resmin izleyiciye karşı, eyleme tanıklık ettirmesi dışında bir amacı yoktur. Bu durum tam tersi şekilde de vuku bulabilir ancak, erkek hegemonyasını öne çıkarmak için böyle bir kompozisyon tercih ettim. Eyleme yukardan bakmamızın özel bir nedeni yok. Benzer bir kompozisyon Leigh Ledare 'in işinde de görülebilir. (Bkz. Resim: 41)

Resim 41: Leigh Ledare, İsimli, Gümüş Jelatin Baskı, 75.6x 74 cm, 2000

Resim 42:Sebahattin Yüce, "Heveslerin Bir Sonucu" , Tuval Üzerine Yağlı Boya, 150x 100 cm, 2013

"Heveslerin Bir Sonucu" isimli çalışma tamamen kişisel bir durum üzerinden ele alındı. Resimde iki figür bulunmakta. Kadın olan figürün karikatürize bir şekilde ele alınması, benim o kişiye olan yaklaşımımın bir yansıması. Ben olan figürün ise nispeten uğraşılmış, ayrıntılı ve gerçek imgeme yakın olarak çizilmesi ise – ki yine de tam değil – var olan ilişkideki bencilliğimi öne çıkarmak için bilinçli yapılmış bir şey. Yine de yüzümdeki ifade eylemden kaynaklı değil de kendimden ne kadar hoşnutsuz olduğumun bir göstergesi.

Resim 43: Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67.5x 90 cm, Dijital- Photoshop,2015

Resim 43 tek figürden oluşmakta ve yine bir kadın figürü "Sadist – Mazoşist" ilişkide kurban rolünde. Direkt olarak izleyiciye bakan figür, kişiyi istemese de ilişkinin "sahip" tarafına yerleştiriyor. Thomas Ruff'un da benzer bir kompozisyonunu resim 44'te görülmekte.

Resim 44 : Thomas Ruff, Nudes sd17, Unique C-Print, 266x 186cm, 2011

Resim 45: Sebahattin Yüce, İsimsiz, 67 x 95 cm, Dijital/ Photoshop, 2014

Yukarıdaki çalışma (Bkz. Resim: 45) işlerim arasında en pornografik olanı. Plastik anlamda olmasa da verdiği his açısından Jeff Koons'un "Made in Heaven" serisindeki işlerle benzerlik gösterdiğini düşünüyorum (Bkz: Resim 46). Koons'un birçok sanat tarihi kaynağına atıf yapan çalışmaları, portreleme eylemini, sanatta cinsel ilişkiye yeni bir boyut katmıştır, bu boyut bakış açınıza göre iyi ya da kötü olabilir.

Resim 46: Jeff Koons, Gümüş Ayakkabılar, Tuval Üzerine Yağlı Mürekkep, 243.3 x 366 cm, 1991

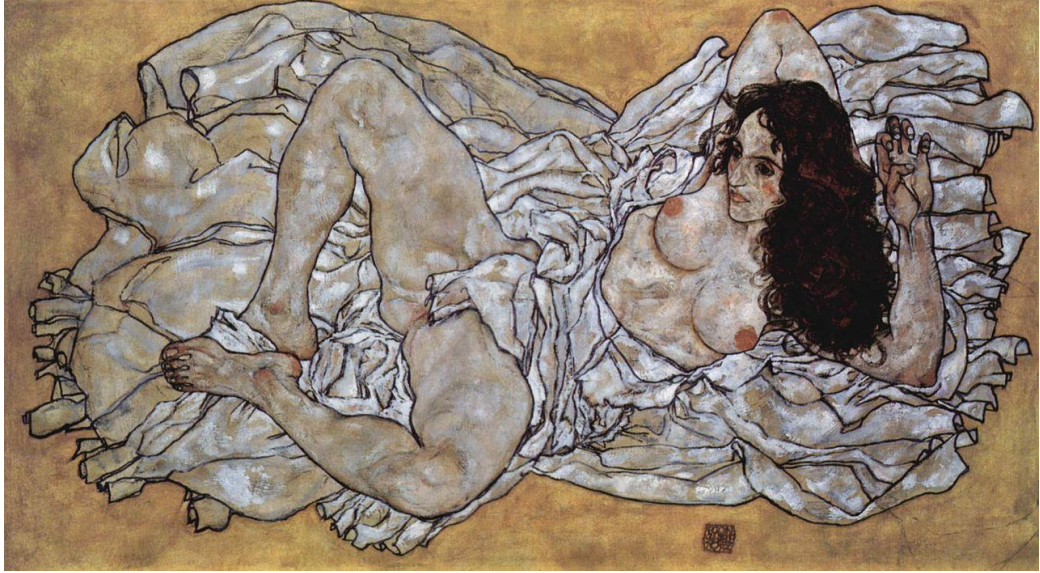
Resim 47: Jeff Koons, Mor Buz (Kama Sutra), Renkli Cam, 33 x 69 x 41.9 cm, 1991

İlgimi çeken bir başka isim ise Egon Schiele (Bkz: Resim 48). Egon Schiele grotesk, erotik, pornografik ve rahatsız edici olmakla beraber seks, ölüm ve keşfe odaklanmıştır. Portrelerinde kendisini ve başkalarını da resmetmiştir. Sonraki yıllarda, sıklıkla çıplaklarla çalışırken, daha gerçekçi bir moda tarzında çalışmıştır.

Resim 48: Egon Schiele, Diz Çöken Kadın, Guaj Boya- Sulu Boya, 1917

Çizgilerinde yüzen güçlü bir enerji yer yer erotizme dönüşür.

Resim 49: Egon Schiele, Kadın, Guaj Boya- Sulu Boya, 1917

Daha önce bahsettiğim karşıcinsel bakış açısına örnek olarak Taner Ceylan'ı verebilirim. Taner ceylan "Ay Teni" isimli eseri için (Bkz. Resim: 50); " Böylesi yüksek titreşimli erotik bir sahne, klasik bir manzarada ilk kez resmediliyor. Böylesi aşklar ve temasları yazılı olarak okumuşsunuzdur, bilirsiniz, ama böyle klasik bir teknikle resmedilmemiştir." demiştir³⁰.

³⁰http://www.artinternational-istanbul.com/docs/ArtInternational2014_TanerCeylan.pdf

Resim 50: Taner Ceylan, Ay Teni, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 95 x 130 cm, 2014

Resim 51: Taner Ceylan, Adam Bana Giriyor, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 32x 50cm, 2005

Taner Ceylan'ın erotik-pornografik resimlerinde şiddet görülmez. Onun yerine yerleşik ahlak anlayışında kendisine yer bulamayan karşıcinsel aşkın betimlemelerini görürüz (Bkz. Resim: 51).

SONUÇ

Bu tez çalışması kapsamında, ahlak kavramının şiddet kavramı ile ilişkisi çıplaklık-giyiniklik üzerinden ele alınmış olup, ilk çağlardan günümüze, ilgi çekici olduğunu düşündüğüm dönemlerin ve kültürlerin özelinde incelenmiştir. Bahsi geçen kültürlerin düşünce ve inanış kalıplarının çıkış noktaları incelenmiş ve bir bakış sunulmuştur. Bununla birlikte bahsettiğim kültürlerde ve dönemlerde cinselliğe yaklaşımın nasıl olduğu incelenmiş ve bu konudaki düşünce biçimlerinin söz konusu kültürlerin sanatında nasıl yer aldığı araştırılmıştır.

Seçmiş olduğum görseller yukarıda bahsettiğim dönem ve kültürlerin bir yansıması olarak ve aynı zamanda tez konusu ile alakalı olarak erotizm, şiddet, cinsellik ve pornografi kavramları etrafında seçilmiştir.

Kendi çalışmalarım genel olarak bir otoportredir. Çektiğim fotoğraflardan oluşturduğum eskizlerden yola çıkarak oluşturduğum görseller bahsettiğim otoportrelerin temelini oluşturmaktadır, ancak tez konusu ile alakalı olarak, görsellerim bir cinsin bakış açısından -eril- olsa da kendimi bu sınırlamaya dahil hissetmiyorum.

Teknik olarak klasik resim anlayışını benimsemiş olsam da - yağlı boya- yeni teknikleri de -dijital- klasik anlayışla birlikte kullanmaktayım. Bu durumun ortaya koyduğum görselleri resim dilinden uzaklaştırıp grafik diline yakınlaştırdığının farkındayım. Bu yaklaşım şu an için rahatsız etmemekte, ancak buradan yola çıkarak nereye varacağım konusunda hala şüphelerim bulunmakta.

Sonuç olarak tez süreci, son bir kaç yıldır yaptığım çalışmalarımı düşünsel olarak daha sağlam zemine oturtmamda ve gelecekte yapacağım işler için nasıl bir süreç izleyeceğime dair net fikirler vermiştir.

KAYNAKÇA

BERKOWITZ, E. (2013). Seks ve Ceza (Çeviren: O. Düz). İstanbul: Kolektif Kitap

FOUCAULT, M. (2013). Cinselliğin Tarihi (Çeviren: H. U. Tanrıöver). İstanbul: Ayrıntı Yayınları

GEZGİN, İ. (2010). Antik Yunan ve Roma Sanatında Cinsellik. İstanbul: Alfa Yayınları

DE SADE, M. (2012). Justine, Erdemin Felaketleri (Çeviren: B. Uzma). İstanbul: Chiviyazıları

Yayınevi

AKBULUT, D. (2008). Açık Beden. İstanbul: İstiklal Kitabevi / Yayınevi Genel Dizisi

ERİNÇ, SITKI M. (2004). Kültür Sanat Sanat Kültür. Ankara: Ütopya Yayınevi

SİR BURTON, RICHARD. ARBUTHNOT, F. F. (2009). KAMA SUTRA
VATSYAYANA

(Çeviren: İ. Güngören, Ö. C. Güngören). İstanbul: Yol Yayınları

COGİTO, ÜÇ AYLIK DÜŞÜNCE DERGİSİ, SAYI 6-7, KIŞ-BAHAR. (2005).
İstanbul:

Yapı Kredi Yayınları.

GELİŞİM HACHETTE CİLT 4 (1990). Alfabetik genel Kültür Ansiklopedisi.
İstanbul: SABAH

İnternet Kaynağı

Obscene Interiors – Von Brandis. Erişim Mayıs 2015

<http://pornceptual.com/obscene-interiors/von-brandis/>

Müstehcenlik. Erişim: Mayıs 2015

<http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCstehcenlik>

Shunga: Erişim: Haziran 2015

http://www.huffingtonpost.com/2013/10/01/shunga-exhibit_n_4018457.html

Eşcinsellerin İnfazı: Erişim: Haziran 2015

<http://www.hurriyet.com.tr/dunya/27989071.asp>

Amerika'da Pedofili Suçundan Mahkum Olmuş Rahipler: Erişim: Eylül 2015

<http://bishop-accountability.org/priestdb/PriestDBbylastName-A.html>

Darrel Ray'in Atheistler ve Dindarlar Üzerinde Yaptığı Çalışma: Erişim: Eylül 2015

<http://www.patheos.com/blogs/friendlyatheist/2011/05/15/the-results-of-an-atheist-sex-survey/>

Yunan Mitolojisinde Kadının Yaratılışı: Erişim: Eylül 2015

<http://www.theoi.com/Heroine/Pandora.html>

Antik Mısır'da Cinsellik: Erişim: Haziran 2015

<http://anthropology.msu.edu/anp455-fs14/2014/10/23/ancient-egyptian-sexuality/>

Timon Screech, Ruth Styles, Shunga: Erişim: Haziran 2015

<http://www.tofugu.com/2014/10/21/shunga-japans-ancient-erotica/>

Abraham Maslow, İhtiyaçlar Teorisi: Erişim: Haziran 2015

https://tr.wikipedia.org/wiki/Maslow_teorisi

Türk Vatandaşı A.G. , Kamboçya'da Çıktığı Mahkeme Tarafından Dokuz Yıl Hapis Cezasına Çarptırıldı: Erişim: Haziran 2015

<http://www.milliyet.com.tr/kambocya-da-iki-cocugun/dunya/detay/2036310/default.htm>

Sanatta Pornografi ve Erotizm: Erişim: Haziran 2015

<http://www.tate.org.uk/context-comment/articles/art-and-pornography>

Taner Ceylan: Erişim: Ağustos 2015

http://www.artinternational-istanbul.com/docs/ArtInternational2014_TanerCeylan.pdf